Cumhuriyet

13 AĞUSTOS 1984

SİYASET 84

PARASIZ EK
32

Londra çıldırıyor

8/9

4/5 ANAP bir seçimi nasıl kazandı
6 HP: "Heyecanlı" kongreye doğru
7 Nüfus artışı tüm sorunların kaynağı mı?
10 Avrupa'da "yeni nesil" sistemi tehdit ediyor
11 Beyrut-2: Kıbrıs Rum Kesimi
12/13 Bir başkan, evinde anılarıyla... Watergate/mutfak tartışması
16 Neden Olmasın?: Behiç Ak

İNCİR ÇEKİRDEĞİ

Maslak yoluna çıktık ve Kilyos'a doğru gittik. Sık sık arabayı durdurup beni dövmeyi sürdürdü.

PERİHAN SAVAŞ
Sinema sanatçısı

●

Perihan Savaş'ı bugüne kadar en az elli defa dövdüm. O zaman bir şey demedi de şimdi niye savcılığa başvurdu?

İBRAHİM TATLISES
Sahne sanatçısı

●

Avrupa'nın, dünyanın hemen her yerinde oluyor bu dayak yeme olayı.

NERİMAN ELGİN
İstanbul Milletvekili

●

Bazıları dayak sever.

NECİBE ADALI
Diş Doktoru

●

Kadın eğer dayak yemek istemiyorsa o niyette olan biriyle birlikte olmaz.

CEYHAN YETKİNER
Doktor

Şu anda ben de 4 dil bilen kültürlü ve beni deliler gibi seven birisiyle beraberim. Onun beni aldattığıma şahit olunca sorunu kibarca hallettik. Perihan Hanım da böyle sorunu ayyuka çıkarmadan halletmeliydi.

GÖNÜL YAZAR
Ses sanatçısı

●

Eyüp, usta olacağına garson oldu.

MURAT CAN
Boksör Eyüp Can'ın babası

●

Yahya aslında efendi, terbiyeli bir çocuktu... Ama sonra beni çok yordu.

MİGİRDİÇ ŞELLEFYAN
Eski Milletvekili

●

Hükümeti devirmeye hiç niyetimiz yok.

TURGUT SUNALP
MDP Genel Başkanı

●

Borcumuz neyse ödeyeceğiz.

CEVHER ÖZDEN
Eski banker

●

Bakanlar Kurulu, Ağrı'da defile yaptı.

GÖKBERK ERGENEKON
DYP Genel Başkan Yardımcısı

Çanakkale Belediye Başkanı, yakında Mehmet Ali Ağca'nın adını bir caddeye verebilecek istidattadır.

ENGİN AYDIN
HP Genel Başkan Yardımcısı

●

Ajda Pekkan'ı, Orhan Gencebay'ı seyretmek zaruret değildir.

BURHAN ÖZFATURA
İzmir Anakent Belediye Başkanı

●

Partililerimiz ve milletimiz Özal'dan memnundur.

MUSTAFA TAŞAR
ANAP Genel Sekreteri

●

Sarıyer'i ikinci Cannes yapacağız.

ALİ SANDIKÇI
Sarıyer Belediye Başkanı

●

Dört bin şarkıyı ezbere bilmeyene ben assolist demem.

ZEKİ MÜREN
Eski assolist

●

Egemen güçler Kapıkule'de de karşıma çıktı.

VURAL ARIKAN
Maliye ve Gümrük Bakanı

●

Kanunlar sokağa çıkıp kendi kendilerine yürümezler.

ÖZCAN SUNGURÇETİN
Ankara Yeminli Özel Bürolar Derneği Başkanı

●

Benim damarlarımda dolaşan kan sahnedir, musikidir.

BÜLENT ERSOY
Eski sahne sanatçısı

●

Soğuk bir kış gününde, "Aman bize fuel-oil bul" diyenlere bile iltimas geçmiyorum.

YASEMİN KUTSİ
Şarkıcı

●

Para tüketicinin eline geçerse enflasyonu önleyemezsiniz.

YILDIRIM AKTÜRK
DPT eski Müsteşarı

●

Ekrem'i okuttuk, adam oldu.

HAYRİ PAKDEMİRLİ
Ekrem Pakdemirli'nin ağabeyi

●

İşçilerin tek proteini yumurtadır.

ORHAN BALABAN
Türk-İş Teşkilatlandırma Sekreteri

●

Lise mezunlarının çöpçülük yapmaları mümkün değildir.

ALİ HERDEM
Kayseri Belediyesi Özlük İşleri Müdürü

●

Boksörlerimiz şimdilik zenci beyaz demeden her önüne geleni dövüyor.

NEZİH ALKIŞ
Milliyet Gazetesi Spor Yazarı

●

Bu hükümet ayva bile ithal eder.

YILDIRIM AVCI
DYP Genel Başkanı

Ayaklarla ayakkabıların sürekli yenilendiği çağdaş dünyaya karşın Türkiye'de bir pençe sanayii kurulmuş.

İSLAM ÇUPİ
Milliyet Gazetesi Spor Yazarı

●

Türk-İş, kumandasız bir ordu gibi kaderine bırakılmıştır.

MUSTAFA ÖZBEN
Türk Metal-İş Genel Başkanı

●

Daha iyi Batı müziği şarkılar söylemek için hep Batılı erkeklerle evlendim.

GÜLAY ALP
Şarkıcı

●

Kocamı mutlaka aldatırım. Ben iki ruhlu bir kadınım.

NAZAN SAATÇİ
Sinema sanatçısı

Göğüslerimin bozulmasından korkmadan çocuğumu emzireceğim.

TÜRKÂN ŞORAY
Sinema sanatçısı

●

İstanbul Ticaret Odası'nın başarılı vergi mükelleflerine altın madalya dağıtması, Los Angeles Olimpiyat Oyunları ile aynı zamana rastladığı için daha anlamlı olmuştur. Böylece hiç olmazsa Türk insanı başarısını hem minderde, hem de masada tescil ettirip madalyaya sahip olabileceğini anlamış oluyor.

MEHMET BARLAS
Milliyet Gazetesi Başyazarı

●

Basının bugünkü haline bakımız. Kalemler -kendim için söylüyorum- kimlerin eline kaldı.

ERGUN GÖZE
Tercüman Gazetesi Yazarı

●

Sosyal adalet diyorlar... Adalet zaten sosyal değil midir? Sosyal demokrasi diyorlar... Demokrasi zaten sosyal değil midir?

AHMET KABAKLI
Tercüman Gazetesi Yazarı

haftanın portresi

İlk kurban Reis Orhan

Anavatanlı Çanakkale Belediye Başkanı *Orhan Uğur,* on gün öncesine dek sade bir başkandı. Onu 58 ilin ANAP'lı başkanından ayıran hiçbir özelliği yoktu. Hemen hepsi gibi o da gençti. *"Fen ilmi tahsil etmişti".* Özal felsefesine, yani *"iş bitiriciliğe"* bıyıklarının her telli ile inanmıştı. Kısacası özü ile sözü ve iki gözü ile Anavatanlı idi. Ancak Başkan Orhan'ı anasından doğduğuna pişman eden de, iki gözünü benzeten de bu yönü, yani iş bitiriciliği oldu.

Reis Orhan bey, *"Her ana doğurmaz benim gibi bir aslan, var mı bana yan bakan"* diyerek ilk icraatını gerçekleştirdi. Abdi İpekçi Meydanı'nın adını *"Spo"* diye değiştirdi. Ne işi vardı Çanakkale'nin orta yerinde İpekçi'nin. İpekçi Çanakkale'nin yapmadığını yapmış Çanakkale Şehitleri için anıt diktirmişti. Hepsi o kadar... Sayın Genel Başkan Özal ne diyordu: *"Eskiyi unutmalıyız, elele tutuşmalıyız, kıyıya çıkmalıyız".*

İpekçi adı eskiyi unutmak yerine, eskiyi sürekli gündemde tutmaktı. Bu nedenle onun adı Çanakkale'den silinmeliydi. Kıyıya çıkacaksak oranın adı *"İskele Meydanı"* olarak kalmalıydı. Şıp diye İpekçi'nin *"işini bitirmesi"* kendisine 33 yıllık ömründe sağlamadığı kadar sükse sağladı.

Reis Orhan yeni süksüler, yeni fiyakalar peşinde idi. Çanakkale içinde *"trafikçiler ile faytoncular"* savaşıyordu, ve trafikçiler faytoncularla Reis Orhan Bey'in İpekçi'ye yaptığını yapmak istiyorlardı. İskeleden duraklarını kaldırmak istiyorlardı. Reis Bey, faytoncuların, fayton dolusu oy getirebileceğini, kendisini önümüzdeki dönemde belediye sarayına götürebileceğini düşündü ve faytoncuların tarafını tuttu.

Şimdi Cumhuriyetin kurulduğundan beri sürüp gitmekte olan bir maç Çanakkale'de oynanmaya başladı. Yerel yönetim merkezi yönetime karşı, bir tarafta trafik, yani valilik, yani merkezi yönetim, öteki tarafta belediye encümeni, yani belediye başkanı, yani yerel yönetim. Merkezi yönetim yerel yönetime karşı şimdiye dek sürekli tek kale oynamıştı. Ama Reis Orhan bey bu kez kararlıydı: Çanakkale Boğazı'ndan esen rüzgârı arkasına alarak ve Abdi'nin adını silmenin moralı ile sahaya, yani İskeli Meydanı'na çıktı. Karşısına beli silahlı merkezi yönetim, yani emniyet müdürü dikilmişti bile.. Kaptan Orhan ilk dakikada işi bitirip ofsaytan bir gol atmaya ve üstüne yatmaya kararlıydı. Ancak, merkezi yönetim kaptanı rakibinin bu niyetini çoktan fark etmişti. Reis Orhan *"Ben oy ile geldim, milleti temsil ediyorum, millet böyle istiyor, çekil yolumdan..."* diye bağırıyordu. Merkezi yönetim kaptanı ise, *"dur bakalım devlet var..."* diye haykırıyordu. Bu bağırtılar arasında Reis'in *"Ah yandım anam"* diye kaldırıma boylu boyunca uzandığı görüldü.

Merkezi yönetim, golü her zamanki gibi doksandan oturtmuştu. Yerel yönetimi iki seksen ters köşeye uzatmıştı.

Bu maçtan çıkarılacak anayasa veya idare hukuku dersi var mı yok mu belli değil.

haftanın fotoromanı

Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz - TİSK Başkanı Halit Narin.

Fotoğraflar: ERDOĞAN KÖSEOĞLU

dünya kulisi

ABD

Reagan'ın hitap şekli

Franklin D. Roosevelt, muhalefettekilere adlarıyla seslenmenin yalnızca onların işine yarayacağını söylerdi. Reagan da Texas, Georgia ve New Jersey'de yaptığı seçim kampanyası konuşmalarında ***"Walter Mondale"*** *sözünü bilinçli olarak kullanmayarak bu görüşe katıldığını kanıtladı. Bunun yerine* ***"Jimmy Carter'ın başkan yardımcısı"*** *nitelemesini kullanarak, hem isim yok oyununa uyuyor, hem de Mondale'in sırtına eski yükleri bindiriyor. Ancak dostları, Reagan'ın dilinin sürçebileceğini belirtiyorlar, özellikle Jimmy Carter'ın başkan yardımcısı onu kızdırmayı başarırsa.*

ZAMBİYA

Tanrının çıplakları

Zambiyalı bir sulh hâkimi geçenlerde bir çifti ***"ahlaksızca açılmaktan"*** *tutukladı. Yeni olan nedir diye merak edebilirsiniz. Çırılçıplak dolaşan Muranda Tembo ve Ruth Nyenduwa ellerinde İncil taşıyorlardı. Mahkemeye, kilisenin ileri gelenlerinin kendilerine çıplak dua etmeyi tavsiye ettiğini söylediler. Bu istek üzerine, cesaretlerini toplıyadar. Çıplak dolaşmaya başladılar ve ellerinde İncillerle karakola girdiler. Burada görevli* ***"niye çıplak olduklarını"*** *sorunca, Tembo Nyendwa çifti* ***"Tanrı tarafından gönderildiklerini"*** *söylediler.*

KENYA

Salyangozlara birahane

Guinnes size iyi gelebilir ama Kenya'nın orkide yiyen salyangozları için zehir niteliğinde. Nairobi yakınlarında ithal malı orkide yetiştiren bir çiftlik Afrikalı salyangozlar tarafından basılarak, 32 bin değerli ve hassas bitkinin sapları ve çiçeklerini yediler. Birçok ilaç denendi ama hiçbir böcek ilacı etkili olamıyordu. Fakat bu çiçekleri yetiştiren Bayan Edith Matiba şans eseri, böcekler için öldürücü olan Guinnes adlı biraya rastladı. Bundan sonra, kocasının Doğu Afrika Bira Fabrikasından gerekli malzemeyi

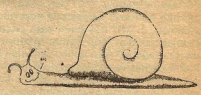

sağlayarak yüzlerce ***"salyangoz barı"*** *açtı. "Bar"lar orkide çiftliğindeki salyangoz yollarına yerleştirilen Guinnes dolu teneke kutulardı. Kısa sürede tenekenin kenarından tırmanan yüzlerce salyangoz alkolden can veriyordu.*

BOLİVYA

Darbe sahte mi?

Bolivya Devlet Başkanı Herman Siles Zuazo'nun 30 haziranda kaçırılması olayı Amerika'nın bazı üst düzey yetkililerince kuşkuyla yorumlanıyor. Amerikan Büyükelçisi **Edward Corr** *ve Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, Zuazo'yu kaçırma girişiminin ne halktan ne de askerlerden destek almaması yüzünden eylemin yarı yolda kesildiğine inanıyorlar. Ancak kimi Amerikalı yetkililer ve Zuazo'nun muhalifleri tarafından öne sürülen bir varsayım, Devlet Başkanı'nın Amerikan desteğini almak için kendi kendini kaçırtmış olması. Amerika uzun zamandır, Bolivya'daki kokain ticaretine bir darbe indirmeye çalışıyor, Bu amaçla* ***"Leopardos"*** *adlı 300 kişilik bir güç ülkeye gönderilmişti.* ***"Leopardos"*** *liderlerinin bu komploya karışmış olması onların saygınlığını zedeleyecek ve Amerikan taleplerini hafifletecekti.*

Ağrı seçimleri, ANAP'a "güvenoyu"nun göstergesi

ANAP bir seçimi

ÜMİT KIVANÇ
MEHMET GÜLTEKİN

Hikâyeyi baştan alalım.

140 bin nüfuslu, 12 bin 495 seçmenli Ağrı merkezi bir hafta, on günlüğüne Türk siyasi hayatının ön sıralarındaki **"hatırlı"** koltuklarından birine nasıl oturduydu..

25 Mart yerel seçimlerinde Ağrılılar ANAP ile MDP'yi berabere getirmeyi her nasılsa başarmışlar, adaylarını karşılıklı penaltı atışması gibi bir yola gidilemeyeceğinden kura çekilmişti.

Kurayı MDP adayı **Baki Eraslan**'ın kazanmasıyla, ANAP'lılar ayağa kalkmış, **"Hileli oy atıldı"** vesaire diyerek seçime itiraz etmişlerdi. Seçim sonucu 2.083 - 2.083 berabere açıklandığında itiraz etmeyen ANAP'ın hileli oyları kurayı kaybettikten sonra mı teşhis ve tespit ettiği sorusu o gürültü arasında sorulmamıştı.

Ağrı yerel seçimlerinin 5 ağustosta yenileneceği belli olduktan sonra partiler Ağrı'ya ufak ufak yüklenmeye başladılar. Onları basın izledi. Ve doğal olarak, siyasetle ilgili kamuoyu.

Eraslan kimin adayı?

25 Mart'ta ipi rakibiyle birlikte göğüsleyen, sonra pistte kazanamadığı yarışı masada kazanan MDP adayı Baki Eraslan, zengin fakat aşiret bağlılığı, zorbalığı olmayan, halka çeşitli yardımları olmuş bir Türk ailesinin çocuğuydu. Ama 1970'lerin hareketli - olaylı günlerinde, Eraslan ailesinin büyüklerinden, Baki Eraslan'ın amcası **İsa Eraslan**, Ağrı'da Milliyetçi Hareket Partisi örgütünün kuruluşuna öncülük edince, ailenin yöredeki konumu değişmişti.

Ailenin okumuş çocuğu Baki Eraslan, Erzurum'da lise öğretmeniyken, 1. MC hükümeti tarafından Ağrı Milli Eğitim Müdürlüğü'ne atanmış, 1977'den sonra, CHP ağırlıklı hükümet zamanında görevinden alınmıştı. 2. MC hükümeti başa geçince, Eraslan yeniden Milli Eğitim Müdürü oldu. O sırada AP Ağrı milletvekili olan **Mikail Aydemir**'in girişimleriyle Eraslan bu görevinden tekrar alındı. Bu göreve Aydemir'in bir yakınının getirilmesi söz konusuydu. Eraslan bu arada Ağrı'da hayli etkin bir resmi görevli haline gelmişti, çünkü bir süre vali muavinliği de yapmıştı.

Sonra 12 Eylül geldi. Ve Baki Eraslan'ın bu tarihe kadar Ağrı'yı da etkisi altına almış olan **"şiddetli siyasi mücadele"** ortamında sergilediği pratik, 4 yıla yakın bir süre sonra yeniden hatırlanmak üzere belleklerin bir köşesine itildi. Bu pratikte, Eraslan'ın MHP ile yakın ilişkisi ve halkın çeşitli kesimlerince, Ağrı'daki aşırı sağ siyasi faaliyetin yönlendiricilerinden olarak görülmesi vardı. Ağrılılar **"o günleri"** hatırladıklarında Eraslan'ın yüzü hemen gözlerinin önüne geliveriyordu. 5 ağustosta yenilenen yerel seçimlerde birçok Ağrılı seçmeni sırf Baki Eraslan kazanmasın diye ANAP'a oy vermeye iten neden buydu.

Baki ve Doğru Yol

12 Eylül'den sonra siyasi hayat yeniden başladığında Eraslan MDP'ye girdi ve 6 Kasım seçimlerinde liste ikincisi olarak Ağrı milletvekilliğine adaylığını koydu. (Seçilemedi.)

DYP Genel Başkanı Yıldırım Avcı, partisinin katılamadığı 6 Kasım seçimlerinden önce Ağrı'ya geldiğinde, Eraslan sabahın 06.00'sında Avcı'yı kaldığı otelin önünde nezaketle selamlayıp, Doğru Yol oylarını istedi. Avcı bunu reddetti.

Ama 25 Mart seçimleri geçilip Ağrı'da 5 ağustosa sıra gelince, DYP'nin bu ildeki çalışmalarını yönlendiren bazı eski milletvekilleri gözlerini Baki Eraslan'a diktiler. **"Bizim adayımız olsaydı..."** düşüncesi, uzaktan bakmanın ötesinde bir girişim doğurmadı gerçi. Ama Eraslan'ın MDP adayı olarak da kazanması bazı Doğru Yol'cuları için şayan ı tercihti. Bu, Doğru Yol'cuların Ağrı'da MDP'ye duyduğu özel bir yakınlıktan falan değil, **"Hükümet partisi kaybetsin"** yollu muhalif fikirden ileri geliyordu.

Ağrı/DYP'yi yönlendiren eski politikacılar ayrıca Eraslan'ın **"kendilerine yakışır bir aday"** olduğu düşüncesindeydiler.

SODEP de böyle...

Öykünün başlangıcı, SODEP / Ağrı örgütünün kuruluşuna uzanıyor.

SODEP'in bu ildeki örgütlenmesine önayak olan kişi, 5 ağustos seçimlerindeki belediye başkan adayı, İl Başkanı eczacı **Cemil Özmen**. Özmen siyasi çalışmasını, kendisi gibi, geçmişte Ağrı'nın siyasi hayatında öne çıkmamış kişilerle birlikte yürütmeye koyulmuştu.

12 Eylül öncesinde Ağrı'nın yıllarını CHP'lileri olarak bilinen, tanınan, etkili bazı isimler, SODEP kuruluşunun dışında kalmıştı.

Bu **"dışında kalma"**, söz konusu kesime göre, Cemil Özmen ve birlikte çalıştığı grubun kendilerini **"üstalamast"**ydı. Özmen'e göreyse, **"eskiler"**, istedikleri mevkileri elde edemeyeceklerini gördüklerinden partiye gelmiyorlardı. Özmen, **"Partimize layık olanları kapıdan çevirmedik"** diyordu. **"Kapımızı Mevlana gibi açık tuttuk. Ama partimize layık olmayanları da alamazdık."** 5 ağustosta etkileyebildiği oylarla birlikte ANAP saflarında yer alan, ANAP'ın mitinglerinde, yürüyüşlerinde **"ağır top"** hali ve tavrıyla kendini gösteren, eski CHP'li **Kerim Yıldız Ağa**, Özmen ve SODEP il yönetimi için, **"Onlar SODEP'li olamazlar"** diye konuşuyordu. **"Onlarla çalışamazdık. Bu mücadeleyi yıllarca biz yürütmüştüz."** Kerim Yıldız, birkaç cümlede bir, İsmet Paşa ile ilgili anılarını anlatıyordu.

25 Mart yerel seçimleri yaklaşırken, SODEP il yönetimi, Ağrı Naci Gökçe lisesi'nde müdürlük yapmış matematik öğretmeni **Naci Aslan**'ın belediye başkan adayı gösterilmesini kararlaştırdı. KKTC, KTFD iken, Türkiye'den Kıbrıs'a göçenlerin çıkarlarını savunmak üzere Ada'da örgüt oluşturmaya çalışan, hatta KTFD Başkanlığı için Rauf Denktaş'ın karşısına rakip çıkmayı aklından geçirdiğini söyleyen, daha sonra Kıbrıs'tan sınır dışı edilen Kerim Yıldız ve bazı eski CHP'liler, Naci Aslan'ı kabul etmediler. Bu kesim ve yine etkili bazı sol gelenekli aileler, SODEP'in, Otogar'da ailesinin yazıhanesinde çalışan **Doğan Alvaç**'ı aday göstermesini istediler. SODEP İl Yönetimi de bunu kabul etmedi. Bunun üzerine Alvaç bağımsız aday olarak seçime girdi, SODEP'inkinden 200-300 fazla oy aldı.

25 Mart seçimlerinin iptali ve yenilenecek seçimlere hazırlık günleme geldiğinde SODEP ilk anda elverişli bir pozisyondaydı. Çünkü 25 Mart'ta seçime girmiş ve 750 oy almış olan Halkçı Partililer, yeniden aday göstermeyeceklerini, SODEP'i destekleyeceklerini açıklamışlardı.

Ama bu sırada SODEP yönetimi aday bulmakta güçlük çekiyordu. İl Başkanı Özmen, **"Baktım olmuyor, son anda, başvuru süresinin bitimine beş dakika kala gittim, İlçe Seçim Kurulu'na aday olduğumu bildirdim"** diye anlatıyor o zamanı. Nitekim bu alelacele başvuru eksik evrakla yapıldığından SODEP az kaldı seçime katılamıyordu.

İkinci bölünme

5 ağustos seçimlerine yaklaşılırken Ağrı'da **"SODEP camiası"** içinde ikinci bir bölünme meydana geldi. Bu kez partinin İl Yönetimi karşıyordu. Üst üste yapılan toplantılarda, yöneticilerin bir bölümü, Cemil Özmen'e göre, seçimlerden çekilip MDP'nin desteklenmesini öneriyordu. Gerekçe, **"İktidar partisi kazanmasın"**dı.

Yöneticilerin çoğunluk oluşturan öbür bölümü, buna karşılık, MDP adayı Baki Eraslan'ın geçmişteki aşırı sağ faaliyetlerine dikkat çekiyor, ona karşı ANAP'ın desteklenmesini istiyordu. İki grubun da temel dayanağı, **"Biz nasıl olsa kazanamayız"**dı.

Bu tartışma, Yönetim Kurulunun seçimden çekilme kararıyla sona erdi. Ve başka bir tartışma başladı. Özmen, **"Çekilme kararını Yönetim Kurulu toplantısında hep birlikte aldık"** derken, Özmen'in dışındakiler, **"Böyle bir toplantı, böyle bir ortak karar yok"** diye konuşuyorlardı. SODEP İl 2. Başkanı **Aydın Deniz**, oto tamircisinde arabasını yaptırırken, Özmen'in kendisine getirip uzattığı bir kağıdı **"yağlı elleriyle, ne yazıyor diye bakmadan"** imzaladığını iddia ediyordu. Deniz, İl Başkanı Özmen'in öteki Yönetim Kurulu üyelerine de aynı şekilde **"kağıtlar götürdüğünü"** ve **"Genel Merkez kazanamayacağımızı anlamış, toplanıp seçime katılmamıza kararı almamızı istiyorlar. Ben kararı bir kâğıda yazdım, imzalayın yeter, toplanmaya gerek yok"** dediğini öne sürüyordu.

Bu iddialar gerçek dışıydı. SODEP il yöneticilerinin çoğunluğu, ısrarla MDP adayı Eraslan'ın **"niteliğine"** ve **"o kazanırsa neler olabileceğine"** işaret eden ANAP'lıların etkisinde kalmışlardı.

Ankara müdahale ediyor

SODEP Ağrı İl Yönetimi'nin seçimden çekilme kararı Ankara'daki parti Genel Merkezi'nde tam bir şaşkınlıkla karşılandı. Ağrı'da seçimden neden çekildiklerini soran Cumhuriyet muhabirine, olaydan tamamen habersiz Genel Sekreter **Hicri Fişek**, söyleyecek söz bulamıyordu. Ve Genel Merkez olaya **"intikal etti"**, Özmen Ankara'ya çağrıldı.

Genel Merkezin tavrı kesindi. Ağrı'ya telefonla gelen talimat, **"Böyle şey olmaz, seçime gireceğiz, gerekirse YSK'ya başvururuz, siz de oradan girişimde bulunun"** idi.

Özmen Ankara'ya mütevecchen yola çıkmak dışında herhangi bir **"girişim"**de bulunmadı. Ağrı/Merkez İlçe Seçim Kurulu'ndaki masalardan birinin üstünde yatan, SODEP İl Yönetimi imzalı **"seçimden çekiliyoruz"** dilekçesi, parti Genel Merkezinin girişimi, YSK'nın kararıyla salt bir kâğıt parçasına dönüşürken, Özmen Ankara'da SODEP Genel Sekreter Yardımcısı **Nail Gürman** tarafından -Özmen'in kendi deyişiyle- **"esir alındı"** ve elleri bağlı

sayılabilir mi?

nasıl kazandı?

olmayarak Ağrı'ya getirildi.

Ağrı seçimleri ANAP için ister istemesi kritik bir sınav niteliğine bürünmüştü. Muhalefet partilerinin tümü, Ağrı seçimlerine ANAP kaybederse, bunun **"Hükümetin 8 aylık icraatının seçmen tarafından onaylanmadığını"** göstereceğini ileri sürüyor, böyle bir durumda erken seçime giden sürecin hızlanacağını bile iddia ediyorlardı.

Haliyle, ANAP'a var gücüyle Ağrı'ya yüklemmek düştü. Bakanlar, milletvekilleri, birbiri ardına Ağrı'ya akın ettiler. MDP Bitlis Milletvekili **Kâmuran İnan, "Başbakan, yeniden seçim olsa siler süpürürüz diyor, ama şu anda bakanların arabaları, Ağrı yollarının tozlarını süpürüyor"** diye tasvir ediyordu bu durumu. Gerçekten, Başbakan **Özal**, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı **Vehbi Dinçerler**, Bayındırlık ve İskân Bakanı **Safa Giray**, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı **Hüsnü Doğan**, ANAP Bingöl Milletvekili **Hakkı Artukaslan**, Ankara Milletvekili **Osman Işık**, Şanlıurfa Milletvekili **Osman Doğan**, parti Genel Başkan Yardımcısı **Eyüp Aşık**, Erzurum Milletvekili **Rıfkı Yaylalı**, aynı ilden milletvekili **İlhan Aras** ve **Togay Gemalmaz** ve daha başkaları sayesinde Ağrı caddelerinde metrekareye düşen resmi plakalı oto sayısı birden her zamankinin birkaç katına yükselmişti.

ANAP adayı

Şu anda Ağrı Belediye Başkanı olan **Hikmet Erdem, "yüksek tahsilli"** MDP ve SODEP adayları ile **"teknisyen"** olarak sunulan Refah Partisi adayı karşısında dezavantajlı bir durumdaydı; çünkü ilkokul mezunuydu. Ailesi, yörede **"eli sopalı"** diye suçlanmasına meydan verecek bir geçmişe sahipti. Erdem'in pek fazla bir şahsi mülkü yoktu. Ama yandaşlarınca yarar getireceğine inanılan durumlarda, Erdem **"7 köyün ağası"** diye de tanıtılabiliyordu.

Erdem'in arkasındaki güçlü Erat ailesinin fertleri, **"Biz şimdiye kadar kimseye boyun eğmemişiz. Ondan bize zorba diye çamur atıyorlar"** sözleriyle kendini savunuyordu. Ama, MDP mitinginde belediye başkan adayı Baki Eraslan dönüp dolaştı **"eli sopalı zorbalar"** dan söz ettiğinde kalabalıktan alkışlar yükseliyordu.

Yine de bizzat Hikmet Erdem hakkında sözü edilmeye değer olumsuz yargılar yoktu; genel olarak, **"aslında o iyi adamdır"** görüşü hâkimdi. Bu, **"bu seçimlik"** ANAP'a oy verme kararında olan sol kesimin yüreğini ferahlatan unsurlardan biriydi. Nitekim Erdem, **Cumhuriyet** muhabirine, **"Solcular beni sever, siz de sevin"** diyebiliyordu.

ANAP Ağrı'da ANAP mı?

Ağrı'daki seçim mücadelesi sırasında, hükümete karşı olumsuz bir havanın varlığı derhal dikkatleri çekiyordu. İşsizlik zamlar, hayat pahalılığı motifleri, ANAP dışındaki partilerce hiçbir direnme - savunmayla karşılaşmaksızın kullanılabiliyor, ayrıca yankı buluyordu.

Yani, Ağrı seçimleri tamamen siyasi faktörlerce belirlense ve ANAP'ın tek alternatifi geçmişteki korkulu günlerle birlikte hatırlanan MDP adayı olmasa, seçimin akışının altüst olması işten bile değildi. ANAP Genel Başkan Yardımcısı Eyüp Aşık, seçimden sonra, **"Seçim sonucunun ille de iktidarın onaylanması şeklinde değerlendirilmesi gerekmez"** derken, bu gerçeği dürüst bir şekilde, olabileceği kadar kabul ediyordu. ANAP'ın 3 bin küsur oyu içerisinde, **"gönülleri Doğru Yol'da olanlar"**ın, SODEP'lilerin, HP'lilerin katkısı düpedüz belirleyici orandaydı.

ANAP'ın Ağrı seçimleri için ortaya sürdüğü en büyük koz, **"iktidarsız güçlüyüz"** imajıydı, dedik. Bu açıdan, ANAP'lı bakanların, ANAP'lı **ama aym zamanda** TC hükümetinin bakanı olmaları büyük avantajdı. Resmi protokolün gerekleri bile partinin gücünü sergilemenin otomatik araçları haline geliveriyordu.

Böyle bir bağlamda, Ağrı Valisi **Kutlu Aktaş** hakkındaki ithamlar akla geliyor. Muhalefet partileri seçim kampanyası boyunca, Valinin ANAP propagandası için gelen Başbakan ve bakanları karşılayışını, onlara özel ilgi göstérişini eleştirdiler. **"ANAP devletin imkânlarını propagandası için kullanıyor"** suçlamalarının bir bölümü bu durumlara dayanıyordu.

Öbür yanda, Vali Aktaş, yakın çevresine, **"MDP lideri Sayın Sunalp de geldi, ona da Şeker Fabrikası'nın misafirhanesini tahsis ettik. Ben ayrım gütmüyorum"** diyordu. **"Ama Başbakan gelince ne yapacaksınız, gidip karşılamayacak mısınız yani?"** Vali Aktaş, seçim koşullarının geçerli olduğu Ağrı/merkez sınırları içinde ANAP'lı bakanlara özel muamele yapılmadığını vurguluyordu.

Vali özel kolaylıklar göstersin göstermesin, TC hükümetinin bakanlarının Ağrı yerel seçimlerine katılan partilerden biri adına Mal Meydanı'nda boy gösterdikleri gerçekti. Ve etkiliydi.

Ağrı seçimleri öncesinde, **"Bu iş ANAP'la MDP arasında"** diyen herkes, mutlaka sözlerine şöyle bir ifade ekliyordu: **"Ama bakarsın ikisi kapışır, Refah aradan sıyrılır."**

Gerçekten de Refah Partisi, ilk seçimde aldığı 1.578 oyla (ANAP'la MDP'nin oyları 2.083'tü), parti binası önünden eksilmeyen kalabalık gruplarla, adayının seviliş kişiliğiyle, parti Genel Başkanı **Ahmet Tekdal**'ın Ağrılı oluşunun getirdiği ilişki imkânlarıyla ve ne olursa olsun eksilmeyen sabit ve sürekli destekçileriyle iddialı bir konumdaydı.

RP, aynı zamanda Ağrı seçimlerinin, kavramı bütün anlamını vererek kullanacak olursak, tek **"siyasî"** partisiydi. Çünkü, arkasındaki kitle, asıl olarak sabit aşiret desteklerine dayanmayan, **"inançlarından"** dolayı bu partiyi benimsemiş bir topluluktu.

Seçime üç gün kala RP'de bir şeyler oldu. Nedenleri tam anlaşılamayan bir bölümne hakkında söylentiler çıktı. Seçimden bir gün önce RP adayı, 33 yaşındaki Hacı **Nurettin Kahraman, "Hiçbir sorun yok"** diyordu. **"Su anda sorunları çözdük. Çok güçlüyüz".** Ama parti binasından çalışmaları yöneten Genel Başkan Tekdal'ın düşünceli halı aksine işaretti.

Gündüz sokakta gece evde

4 ağustos cumartesi Ağrı'da mitingler günüydü. Seçimin kaderi konusunda bol bol işaretlerin görülebileceği bir gündü.

İlk işaret Refah'tan geldi. RP mitinginden kalabalık, daha önceki ANAP ve MDP mitinglerindekiyle karşılaştırılamayacak ölçüde azdı. Gerçi RP'liler, öteki partilerin uzun oto konvoylarına karşı RP bayraklı kamyonlarıyla küçük bir gösteriş üstünlüğü sağladılar, ama üstünlük bununla sınırlı kaldı.

İkinci işaret Doğru Yol mitinginde yedi. Genel Başkan Yıldırım Avcı'nın da içinde bulunduğu DYP yürüyüş kolu Mal Meydanı'na giden geniş caddede dağılmakta olan SODEP'lilerle karşılaşıp pek samimi bir şekilde selamlaştıktan sonra miting alanına girdi ve DYP konuşmacıları karşılarında sadece beş-on kişi buldular.

Mitingler gününün üçüncü ve en önemli olayı, son mitingi yapacak olan MDP'nin bu işten vazgeçtiği haberinin duyulmasıydı. Son miting, son gösteri, son gösteriş fırsatı demekti, bütün eleştirilere cevap verebilmek, kimsenin cevap veremeyeceği, etkisini giderme şansı bulamayacağı son kozları oynayabilmek demekti. MDP buna rağmen mitingden vazgeçmişti.

Partililer buna gerekçe olarak, insanların sabahtan beri davul zurnalı yürüyüş kollarını izlemekten, miting alanında kavurucu bir güneşin altında durmaktan helâk olduğunu öne sürüyorlardı.

Akşamüstü, parti binası önünde hafif dalgın duran MDP Ağrı milletvekili **Mehmet Yaşar, "Ben de söyledim, son miting bırakılmaz dedim. Paşa da Baki de mitingin iptalinden yana oldular"** diyordu.

Mitingler Ağrı'da MDP için hayli hassas bir konu haline gelmişti. İlk mitinglerinde Genel Başkan Yardımcısı Mustafa İzci durup durup, **"Aranızda Moskof uşakları var"** deyince Ağrılılar çok tedirgin olmuşlar, bunu Baki Eraslan seçilirse doğacak gerilim ve mücadelenin bir işareti saymışlardı. **"Moskof uşaklığı"** suçlaması, solculukla ilgisi olmayan birçok Ağrılının da çok ağrına gitmişti.

Parti Genel Başkanı Sunalp, Bitlis Milletvekili Kâmuran İnan ve Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altunakar'ın katılacağı ikinci mitingden önce Ağrılı MDP'liler bu mitingde söyleneceklerin **"çok değişik havada"** olması gerektiğinden emindiler. En azından, Ağrılılara **"Aranızda Moskoflar var"** demeyip, **"hemşehrilerim"** diye hitap edecek Kâmuran İnan'ın varlığına güveniyordu. **"Pasamıza neler konuşması gerektiğini bizim söylememiz gerek."** Ağrı / MDP'nin bir önde geleni böyle diyordu.

Seçimden bir gün önceki mitingde Kâmuran İnan yoktu.

Her neyse, MDP'nin mitingini neden iptal ettiği tam anlaşılamadı, bu arada seçim yasakları başladı. Ağrı için seçim yasağı, davullu zurnalı gösterilerin ve mitinglerin yapılamayışı, megafonlu, hoparlörlü otoların, otobüslerin kentte dolaşamayışı demekti. Bu da çok önemli bir kısıtlama sayılmazdı, çünkü tüm partiler, **"Burada seçimin kaderi bir gecede değişir"** tezini kanıtlamak istercesine, son gece yapacakları **"mahalle çalışması"**na hazırlanmışlardı. Evler dolaşılacak, son ikna çabaları sarfedilecekti. Hatta -iddialar doğruysa- gidilen evlerden çıkılırken, kapı aralığında evin resine doğrudan teklif edilemeyen paralar küçük çocukların ellerine sıkıştırılıverecekti. Saat 20.45'te caddelere yayılan polis araçlarından duyulan anons, bütün hesapları altüst etti: Saat 21.00'den başlayarak sokağa çıkma yasağı ilan edilmişti. **"Herkeş evlerine"** deniyordu.

Mevsimlik çalışmaya gidenler, tatildeki öğretmenler, yaylı çıkmış subaylar Ağrı'da oy kullanan seçmen sayısını azaltmıştı. Bunun dışında geçen seçime göre sözü edilmeye değer bir katılım eksikliği yoktu.

Heyecanı, yüzünden okunan insanların yığıldığı MDP binasında nemli bir sıcak, seçimin sonucunu alana kadar orada oturmaya kararlı Sunalp'i bunaltıyordu. Başabaş giden oylar gerilimi arttırıyor, ama açılmayan sandıklar azaldıkça umutlar söniüyor, işlerin pek iyi gitmediği Sunalp ile Eraslan'ın yüzünden okunuyordu.

ANAP binası önündeki kalabalık giderek büyüyordu. Zafere yaklaşma havası ve sevinç de.

Sandıkların yarısından biraz fazlası açılıp sonuçlar partilere ulaştırıldığında, RP'liler yenilgiyi olgun bir tutumla kabul etmiş görünüdüler.

Saat 20.00'yi biraz geçmişti. ANAP binasının içinden sevinç çığlıkları, hemen ardından da beklenen anons duyuldu: **"Kazandık, hepinize teşekkürler!"**

Parti binası önünde birikenler önce derin bir oh çektiler, ardından kucaklaşmaya başladılar.

MDP önünde de kalabalık az değildi. Yenilgiye tepki göstérebilirler miydi? ANAP'lıların sevinç gösterileri taşkınlık haline gelebilir miydi? Her iki yönde de en küçük belirti yoktu. Yine de güvenlik güçleri **"ne olur ne olmaz"** diyerek günlerdir süren maratonun sonuçlarının kazananlara kutlanmasını sakıncalı buldular. İl Jandarma Alayı'ndan bir yetkili, ANAP binasında partinin sembolü haline gelen selamı veren taze Belediye Başkanı Hikmet Erdem'i alkışlayan kalabalığa **"hadi bakalım"** diyordu. **"Dağılın".**

Günlerce süren yoğun ve yaygın hareketlilik sırasında, kesin rakipler dışında, partiler, gazeteciler, güvenlik güçleri, herkesin birbirine; sohbet ettiği müşterisinden imkânı yok para almayıp bir de çay ısmarlayan taksi şoförünün simgelediği - inanılmaz- ölçülerde konuksever Ağrılıların da herkese yardımcı olduğu, güzel bir hava yaşamışlardı.

Ağrılılar, ne olursa olsun dönmek istemedikleri günleri kendilerine hatırlatan bir seçim sonucuna karşı geniş bir cephe oluşturmuşlar, bu cepheyi iktidar partisinin arkasına bir destek hattı olarak yerleştirmişlerdi.

Şimdi Ağrı ANAP'lı mı?

Yoo...

HP'de hazırlıklar
"Heyecanlı" kongreye doğru

HASAN UYSAL

Ankara — Halkçı Parti Büyük Kurultayı'na daha uzun bir süre olmasına karşın, parti kurmayları sonunda yurt içi örgütleri dolaşmaya, kendilerini tanıtmaya başladılar.

Yurt içinde dolaşanların başında, muhalifleri tarafından **"örgütlerden haberi yok, dolaşmıyor"** diye suçlanan, geleceğin genel başkan adayı, bugünün Genel Sekreteri Prof. **Aydın Güven Gürkan** geliyor. İlk olarak, yinelenecek yerel seçim bölgelerini dolaşan Gürkan'la birlikte önceki hafta İzmir'e giden İçel Milletvekili Genel Sekreter Yardımcısı **Ali İhsan Elgin**, gezilerden son derece umutlu. Umudunu ise canlı kalabalıklarda değil, buralarda yapılan sohbetlerde bulmuş.

"Sen buna..."

İzmir gezisini Gürkan da önemle vurguluyor. Umudunun gizlemiyor. Partinin canlanma aşamasında olduğunu, yönetime geldikleri günden beri verdikleri mesajların boşa gitmediğini ısrarla söylüyor. Partiye yakın çevrelere göre ise, İzmir gezisinin en büyük olayı, ne şu ne de bu... Ali İhsan Elgin'in uçağa binmesi. Uçaktan korkan Elgin, Gürkan'ın ısrarı üzerine uçakla gidip geldi İzmir'den Ankara'ya. Niye korktuğunu soran Adana Milletvekili **Cüneyt Canver**'e Elgin'in verdiği karşılık şu:

HP Genel Başkan Yardımcısı Engin Aydın ise, "Bizim ne olduğumuz, ne yapmak istediğimiz anlaşıldıkça ilgi başlıyor. Büyük kongrede sırtımızdaki kamburları atmayı başarırsak o zaman sosyal demokratların ilk kez güçlü ve birleşmiş biçimde iktidar olacağını göreceksiniz" diyor.

"Ben daha önce bir uçak kazası geçirdim. Orada sizlere ömür."

"Nasıl, ne demek sizlere ömür?"

Elgin sakin, umursamaz tavırla, **"Ne demesi var mı? Öldüm işte o uçak kazasında"** karşılığını verince Canver, **"Şimdi senin ruhunla mı konuşuyoruz? Şimdi yaşamıyor musun sen?"** diye sordu. Elgin aynı sakin tavırla, **"Sen buna yaşamak mı diyorsun."**

Buraya kadar devam eden biraz serin diyaloğu dinleyen gazeteci ise atıldı:

"Demek ki muvazaa dedikleri buymuş. Yaşayan ölüler..."

Paralar paralar

HP'de canlanmaya neden olan sadece kurultay hazırlıkları ya da bazı **"önemli transfer"** hazırlıkları değil. Devlet kasasından yapılan 152 milyon lira yardım önemli moral sağlamış gözüküyor.

Paranın gelişi kesinleştiği zaman, kendi deyimiyle **"havalı bir araba"** isteyen Genel Başkan **Necdet Calp**'in bu isteği parti yönetiminee uygun bulunmadı. Partiye yapılan Hazine yardımından pay alanların başında, HP'de uzun süredir asgari ücretle çalışan personel geliyor. HP'nin personeli yapılan değişiklik sonucu asgari ücret uygulamasından ve öğle yemekleri masrafından kurtuldular.

HP yönetiminde **"paranın bir kısmını bankaya faize verelim"** önerisini getiren Calp'in bu teklifi uzun süre tartışıldı. Sonunda bu öneri de **"politik bir kararla"** reddedildi.

152 milyon lira gerçekten HP'ye moral sağlamış gözüküyor. Paranın üçte biri genel merkeze ayrıldı. Ayrılan paranın bir bölümü 2 telefonlu partiye üçüncü telefon alınmasına, personel ücretlerinin arttırılmasına ve bir süredir ödenemeyen borçlara gitti. Ancak kalan para, parasızlıktan **"hareket serbestiyelerini"** yitirmiş parti yöneticilerine soluk aldırdı. Bu paranın önemli bir bölümü de kurultay için gidecek. Kurultay için yer şimdiden belli bile oldu. Spor salonlarının genel kurullar için sevimsiz olduğu gerekçesiyle ANAP'ın tercih ettiği Art Sineması, kurultay için kararlaştırıldı.

Devlet yardımının üçte ikisi ise örgütlere ayrıldı. Gereksinmelere göre peyderpey para yollanmaya başlandı örgütlere. Kira borcunu ödeyemediği için binası kalan örgütler böylece yeniden binaya kavuşmuş oldu.

HP'nin Calp'e muhalif grubunun bir bölümü mart sonu ya da nisan başında yapılacak büyük kurultay öncesi, örgütsel temizlik yapmaması nedeniyle HP yönetimini suçluyor. Calp'in yıkılmasını **"şansa"** bırakma eleştirisini getiriyor. Bu gruba göre il ve ilçe örgütlerinde büyük operasyona gidilmesi, yöneticilerin bazılarının yerine Calp'e muhalif, kendilerine yakın isimlerin getirilmesi şart. Aksi halde Calp yeniden üstelik kendi ekibiyle iş başına gelecek.

HP Genel Sekreteri Gürkan ise bu eleştirilere katılmadığını, kim ne derse desin örgütlerden memnun olduğunu kaydederek hazırlık çalışmalarını şöyle değerlendiriyor:

"Kimsenin isteği dışında değişiklik yapmayı düşünmüyoruz. Ancak çok zayıf ve yıpranmış, kongresini yapamayacak durumda olan ya da genel merkez ve milletvekilleriyle ihtilaflı olanlar değişir. Artık büyük kongreye gidiliyor. İlçe ilinden, il merkezden, vatandaş örgütten memnun değilse, büyük kongre fırsattır ve değiştirir. Bu sorunlarını kongrede çözsünler. Öbür türlü küçük, dar grup oyunlarına girmeyiz. Daha doğrusu kınadığımız, beğenmediğimiz oyunları biz yapmayız."

HP Genel Başkanı Necdet Calp Taşucu'nda tatil geçiriyor, İstanbul'da kapalı kapılar ardında temaslar yapılıyor.

Gürkan, gerçekte çok zayıf ve yetersiz kalan il ve ilçe örgütlerinden memnun olduğunu ise şöyle anlatıyor:

"Biz çirkin politikayı dışlıyoruz. Kimse farkında değil, bizim örgütleri, işçi, memur, küçük esnafları kurdular. Bunlar halkçılık ve sol edebiyatımı politik sanat haline getirmiş, ekmek kapısı yapmış 40 yıllık kurt profesyoneller değiller. Biz bu tür insanlardan uzak durmaya çalışıyoruz. Örgütlerimiz halk adamı denilen, uzun yıllar partisinde nefer politikası yapmış, üst düzey hizip kavgalarına bulaşmamış kişilerden kuruluyor. Biz sade partililere örgütte yükselme şansını tanımak istiyoruz. İlk etapta bu durum bizim aleyhimizde gözükse bile gelecekte bunun doğru olduğu görülecektir. Bunun için bu niteliksel örgüt yapımıza dokunmayacağız."

Gürkan, Büyük Kongre'nin görkemli değil ama en demokratik kongre olacağı iddiasını ileri sürerken, büyük kongrenin büyük ilgi çeken canlı, üretken ve çok heyecanlı olacağını belirtiyor ve bunun bir hesaplaşma kongresi olacağını gizlemiyordu.

Öte yandan büyük iddialarla yapılacağı ortaya atılan **"sosyal demokratik kurultay"**ı HP yönetimi askıya alıyordu. Sosyal demokratlar için bir dönüm noktası olacağı ileri sürülen kurultay, HP'nin Büyük Kongresi'nin gündeme gelmesi yüzünden ileriye erteleniyordu. Bu ileriye ertelemenin tarihi belki hiç belli olmayacaktı.

Satır araları ve hassas temaslar

HP Genel Başkanı Necdet Calp, Taşucu'nda yaz tatilini tercih ederken partinin diğer kurmayları Anadolu'ya dağılıp çalışmalarını giderek artan bir dozda sürdürüyorlardı. Bu arada özellikle başkentte ve İstanbul'da kapalı kapılar ardında **"önemli görüşmeler ve hassas temaslar"** yapılıyordu. Vetolu kurucu üye eski parlamenter **Turgut Altunkaya, "Öyle kişiler geliyor ki, dudağımız uçuklar"** derken, Genel Sekreter Yardımcısı Elgin, **"Evet, bazı başvurular var ama şimdilik ertelıyoruz"** diyordu.

Kamburu atmayı başarırsak

HP Genel Başkan Yardımcısı Engin Aydın ise şunları söylüyordu:

"Bizim ne olduğumuz, ne yapmak istediğimiz anlaşıldıkça ilgi başlıyor. Büyük kongrede sırtımızdan kamburları atmayı başarırsak o zaman gelişmelerin ne boyutta olduğunu, sosyal demokratların ilk kez güçlü ve birleşmiş biçimde iktidar olacağını göreceksiniz. Bugün bile örneğin İzmir'de öyle isimler başvurdular ki 'Yetki verin İzmir'de 6 ay içinde HP'yi tek parti yapalım' **dediler. Büyük kongre öncesi hayır dedik. Bu tür önemli isimlerin başvurusu gibi gelişmeler var."**

Şimdi HP'nin gündeminde önce il kongreleri sonra büyük kongre var. Kongreye önemli iddialarla gidiliyor, **"en demokratik, en oyunsuz, en açık ve en heyecanlı"** gibi. Daha önemlisi yeni genel başkan getirebilecek bir kongre...

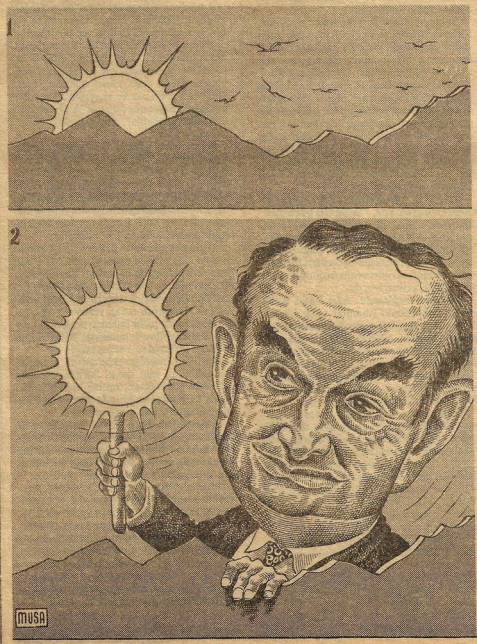

Nüfus artışı, tüm sorunların kaynağı değil

TEVFİK ÇAVDAR

Dünya Nüfus Konferansı,Meksika'nın başkentinde geçtiğimiz hafta başında toplandı. Konferansa (Ajansların verdiği bilgilere göre) 140 dolaylarında ülke ve 3 bin delege katılıyor. Bunların büyük bir bölümü iktisaden geri kalmış yörelerin uluslarını temsil ediyor. Konferansı açış nutkunda Genel Sekreter **Rafael Salas "Hızlı nüfus artışının, gelirleri artmayan ve yetersiz teknolojiye sahip ülkelerle zengin ülkeler arasındaki uçurumu derinleştirdiğini ve ülkeler arasındaki dengeyi bozduğunu"** ileri sürerek tartışılacak tebliğlerin bir çeşit gerekçesini hazırladı. Bundan önceki konferans Bükreş'te toplanmıştı. O günlerin haberlerine ve resmi bildirilerine bir göz attığımızda aradaki on yılın önemli bir değişiklik, daha anlamlı ve çözüme açık bir öneri getirmediğini görmekteyiz. Aradaki tek fark Bükreş'in nüfus sorununu somut olarak hissetmeyen bir başkent olusuna karşın Mexico'nun dünyanın en kalabalık ve çelişkili kenti olarak bu sorunu değişik boyutlarıyla delegelere sergileyecek nitelikte oluşudur.

Dünyada nüfus sorununun **"yeni Malthuscu** diye bilinen bir kötümserlikle ele alınmağa başlanması 1950'li yılların sonlarına rastlar. O günlerden bu yana resmi ve gayri resmi tüm iletişim organları hızlı nüfus artışının ekonomik sorunları büyüttüğünü, fukaralığın ana nedeni olduğunu yinelemekteler. Kuşkusuz bir şey ne kadar çok yinelenirse o oranda meşruiaştırılmış ve dolayısıyla evrensel bir doğru biçiminde kabul edilmiş olmaktadır. Artık Türkiye'de ve dünyanın bir çok ülkesinde nüfus olayına değişik bir açıdan bakma gereğini duyan kalmamış gibidir ve bunu söyleyenler de pek seslerini duyuramamaktadırlar.

Neden önemli

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkemizde de bir nüfus patlaması olmuş ve bugüne kadar nüfusumuz yılda ortalama yüz-

Ekonominin toplumsal refahı tüm katmanlara etkin bir biçimde dağıtacak ölçüde büyümediği bir ülkede suçlu neden nüfus artışı olsun? Nüfusa bağımlı bir biçimde artacak olan insan gücü yadsınamayacak kadar etkili bir üretim faktörüdür.

de 2.4 dolaylarında artagelmiştir. Bizler kısa yaşamımız süresince küçük sayılabilecek kentlerin devleştiğini, yirmi milyon olmayı özlemle beklerken 50 milyona ulaştığımızı görmüşüzdür. Bu kimimizi gereğinden fazla sevindirmiş, kimimizi ise büyüyen sorunların çözümsüz görünümü karşısında umutsuzluğa, karamsarlığa yöneltmiştir. Nüfusun belirli bir program çerçevesinde daha az artış hızına kavuşturulması ise 1970'den sonra ciddi bir biçimde gündeme gelmiş ve bugün kürtajın yasallaşması ile önemli bir noktaya ulaşmıştır. Sağlık Bakanının Mexico'da ileri sürecegi düşüncelerin de hızlı nüfus artışının getirdiği sorunların odak noktasını teşkil edeceği şimdiden bilinmektedir. Tüm bu yaklaşımların ötesinde korkarız şu soru açık bir biçimde kamuoyuna yöneltilip bir yanıt aranmaya çalışılmamıştır: **Nüfus artışı neden çağımızın en önemli sorunu olarak önümüze getirilıyor?..** Buna verilecek yanıt adeta klasikleşmiş **"Çünkü ekonomik ve toplumsal kalkınmayı engelleyen en önemli faktördür"** yanıtı kanımca, artık pek tatminkâr olmamaktadır. Nitekim son on yıl içerisinde nüfus planlaması modelleri konusunda düşüncelerini değiştirenlere de rastlanmaktadır. Örneğin ABD bu konferanstа kürtaja karşı olduğunu hatta kürtajı serbest bırakan ülkelere karşı yaptırımların kesileceğini ileri sürmeyi bile düşünmektedir. Oysa ABD'nin desteğine sahip **"Population Council"**'in olaya yaklaşımı bundan farklıdır, ülkemizde nüfus olayını gündeme getirip, ona bugünkü çizgilerini kazandıran da ABD'li uzmanlar olmuştur. Nüfus programlarının en büyük destekçisi, hatta öncüsü olan ABD'nin bile bazı adımlarını geri almak gereksinimi duyduğu bu sorun acaba söylendiği ölçüde ciddi midir yoksa ciddiliği biraz da yapay olarak şişirilmekte midir?

İnsanların çağımızda bir çok hazır modele kuşkuyla bakması gerekiyor. Nüfus artışlarının yarattığı sorunlar ve çözümleri etrafında biçimlendirilmiş model ya da modeller de bunlardan biri. Kuşkusuz hızlı nüfus artışının yarattığı bazı sorunlar olabilir ama bunlar kalkınmayı kısıtlayan sorunların başında mı gelmektedir? İşte asıl kuşkuyla bakılması gereken nokta budur.

Nüfus meselesini ele alan bilim ve politika adamlarının ileri sürdükleri ve onların tezlerine haklılık kazandıran en önemli gerekçe nüfus artışının ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediği gerçeğidir. Eğer olaya sadece matematiksel bir kurulukta bakılırsa doğru bir noktadır bu. Ne var ki bu tarz bakışta büyüme sanki değiştirilmez, arttırılmaz bir sabit gibi ele alınmakta, onu etkileyecek tek değişken olarak sadece nüfus faktörüne değinilmektedir. Asıl tartışılması zorunlu olan da budur.

Piyasa ekonomisi

Ekonominin toplumsal refahı tüm katmanlara etkin bir biçimde dağıtacak ölçüde büyümediği bir ülkede suçlu neden nüfus artışı olsun? Nüfusa bağımlı bir biçimde artacak olan insan gücü yadsınamayacak kadar etkili bir üretim faktörüdür. Sermayeden de önde gelen bir etmendir. Eğer ekonomi yeterli ölçüde büyümüyorsa bunun temel nedenlerinin başında eldeki insan gücünden yeterince yararlanılmaması gelir. Bunun nedeni de çok açıktır. Ekonomiyi büyütecek, eldeki insan gücünü o büyümeyi daha da hızlandıracak bir faktör olarak kullanacak kaynakların sadece kâr motifiyle ekonomik katkısı az olan alanlara kaydırılmasıdır. Bunların başında silahlanma harcamaları, yapay tüketimi kamçılayan harcamalar gelmektedir. Yatırım-istihdam arasındaki ilişkinin toplumsal refahı en üst düzeye çıkaracak ölçüde kurulmaması belki de büyümeyi engelleyen en önemli faktördür. Yatırım- istihdam ilişkisinin eldeki insangücünü tam olarak kullanacak biçimde kurulmaması ise üretim güçlerinin yanlış yönlendirilmesinden kaynaklanır. Bu yönlendirmeyi serbestinin egemen olduğu ülkelerde fiyat mekanizması yapmaktadır. Ünlü Friedman'ın **"Free to Chose"** adlı kitabında altını çizdiği gibi **"serbesti"** yandaşları piyasada serbestçe oluşacak fiyat mekanizmasının, üretim güçlerinin kesimler arası dağılımını da belirleyeceğini, başka bir yönlendiriciye ihtiyaç olmayacağını açık bir biçimde söylemektedir. Yani serbest rekabet koşulları altında oluşan fiyatlar, neyin, ne kadar, nasıl ve niçin üretileceğini toplumun yararını en üst düzeye çıkaracak biçimde belirleyecektir. Temel yanlığı da budur. Çünkü bugünkü gibi uluslararası tekellerin cirit attığı bir piyasada neyin, ne kadar, nasıl ve kimin için üretileceği sorusunun yanıtını fiyat mekanizması değil tekellerin kâr motifi belirler ve yaşama geçirmeye çalışır. Sonuçta toplumsal refah göz ardı edildiği gibi artan nüfusun payı da hakça verilmek istenmez. Hatta büyümeden pay isteyen bu artan nüfusa iyi gözle bakılmaz, tüm ekonomik, toplumsal sorunların suçlusu olarak o yargılanmak istenir. O halde asıl sorun nüfus artışı değil. Büyüme ve bölüşüm sorunudur. Bunun çeşitli yollarla göz ardı edilmesi gerçeği değiştirmez.

İnsangücünden yararlanmak

Ülkemizde her zaman petrol olmamasından yakınılmıştır. Bulunacak bir petrolün toplumumuzca zenginlik getireceği düşlenmiştir. Oysa elimizdeki petrolden de değerli, onun gibi tükenme olasılığı olmayan insan gücü kaynağından r asıl yararlanılacağı gündeme bile getirilmemiştir. Türkiye ucuz insan gücü ihracıyla başta Almanya olmak üzere tüm Ortak Pazar ülkelerine doğrudan ve dolaylı milyarlarca dolar katkıda bulunmuş, bu insan gücü o ülkelerin büyümesinde vazgeçilmez bir öğe olmuştur. Bu da tartışılmamıştır, şimdi bu insanlar yurda dönerken yetişmiş, önemli bir teknolojik birikime sahip güçlerinden yararlanmaktan çok onların ülkeye intibakları, hatta sorun çıkarmamaları gibi konular öne çıkarılmaktadır. Silahlanma, bölgesel savaşların yarattığı kayımlar, artan alkolizm, uyuşturucu kullanma, bireysel ve örgütlü terör gibi temel sorunların yanında nüfus artışı gereğinden fazla öne çıkarılmıştır.

Tüm sorunları belirleyen tek bağımsız değişkencesine ona bakılmıştır. 1984 Dünya Nüfus Konferansı'nda yinelenecek olan eski plağın değiştirilmesini istemek sanırım gelişmekte olan ülkelerin hakkıdır. Gelişmekte olan ülkelerin aleyhine uluslararası refah dengesi bozulmuşsa bunun nedenini başka yerlerde aramak zamanı gelmiştir. Nüfus sorunları çocuk ölümleri açısından, yaşam umudunun uzatılması açısından, toplum sağlığı açısından önemlidir ve bu ölçüler içerisinde yerini almalıdır.

Rengârenk Londra...

Punk'lar, Skinhead'ler, Moad'lar, Biker'lar, faşistler ve geleneklerine bağlı klasik sosyetesiyle, renk renk yüzlü binlerce işsizle, hotörofleriyle, tweet ceketli homoseksüelleriyle, melon *şapkalı*, deri elbiseli çocuklarıyla *Londra...*

Demir Leydi'nin ellerinden kurtulmuş, dünyanın en deli başkenti Londra'da her tür ırk, her tür görüntü, her cins müzik ve konuşulan 147 dil var. Ekonomik krizlerin yaşandığı, her yerin **Beatles'la inlediği,** Mary Quant'ın köşeyi tuttuğu yıllardan sonra şimdi Londra tüm alt kültürlerin yeşerdiği, tüm umutsuzlukların patladığı, yeni dönüşümlere gebe bir geçiş kenti.

İşsizlik oranının 16-24 yaş grubu içerisinde yüzde 16'yı bulduğu İngiltere'de kimilerinin kaybedilmiş çocukları diye baktığı, kendilerine sunulan yaşamda hiçbir tat bulamayan, yerleşik toplumsal ilişkilere tepki duyan binlerce genç, **"Londra'da hayat geceleri güzeldir"** diyerek her biri bir alt kültürde kimliklerini buluyorlar. Her grubun kendi stili ve her stilin takıldığı bir yer var. Sonuç: Gece kulüpleri paylaşılmış. Geceleri rengârenk saçlar ve deri giysilerle kimi zaman hiçliği yaşayan, kimi zaman var olma savaşı veren ama **"dünyanın tümüyle anlamsız olduğunu"** kabul eden bu gençler Londra gecelerinde kurgu bilimin **"Heroic Fantasy-Kahramanlık fantezisi"**ni tanıdıklarından bu yana, belki de yeni bir Boy George, Marlyn olabilmek umuduyla gece kuşları gibi yaşıyorlar.

Kırmızı, yeşil dazlak kafalar, **Mohikan stili** saçlar, cinsiyetli cinsiyetsizler ve biraz ötede Afrikalı, Antil Adalı, Türkiye'den Hindistan'dan gelen kokusu, rengi, dili, müziği ve kısaca var olma stili bambaşka göçmenler... Bunlara kısaca BB diyorlar. Yalnız, yanlış anlamalara neden olmadan açıklayalım: Bu BB, Brigitte Bardot'un BB'si değil, Black British'in kısaltılmışı. Yani, "Siyah İngiliz". İşte 1984 Londra'sında madalyonun bir yüzü.

Ünlü Fransız dergisi Les Nouvelles Observateur, geçtiğimiz günlerde **"Londra özel sayısı"** niteliğinde bir sayı yayınladı. Aşağıda bu sayıdan bir yazıyı özetleyerek ve iki bölüm halinde aktarıyoruz.

Trafalgar Meydanı... İnsanlar dolaşıyor...

Bir ke

İngiliz tavşanları için Arabistan'da hayat çok zor

Londra'da herkes, Trablusgarp'ta Honeybun'a yapılanları konuşuyor. Honeybun, İngiliz Büyükelçisinin çocukları **Hugues ve Lucy**'nin tavşanı. Zavallı tavşan! Libyalılar Büyükelçilik bosaltılırken onun da gitmesine izin vermediler. **"Mail on Sunday"** muhabiri, Honeybun'u elçiliğin bahçesinde dehşet içerisinde koşarken gördüğünü söyleyip, **"Bir İngiliz tavşanı için Arabistan'da hayat çok zor"** diyor.

Peter, 30 yaşında genç, gerçek bir aristokrat. Londra'nın Sloan Caddesindeki avukat yazıhanesinde, **"Şu Libyalıların yaptıklarını duyduğum zaman kendimi her zamankinden daha fazla Sloanlı hissediyorum"** diyor. **Marble Arch** ve **Buckingham Sarayı** arasındaki Sloan Caddesi, gerçek İngiliz aristokrasisinin merkezi. Burası, seçkin kokusu, Gucci mokason ayakkabıları, Hermes marka fularları, Eton Koleji mezunu asil erkekleriyle Londra'nın tüm karmaşasında hâlâ İngiliz geleneklerini en iyi şekilde koruma-ya çalışan en seçkin yer. Ata binmek, Polo oynamak, erkeklerin Blazer denizci ceketi giymesi, kadınların inci kolye takması, Sloan modasının en vazgeçilmez unsurları. Peter, Leydi Di'yi **"süper Sloan"** olarak tanımlarken, **"Bayan Giscard d'Estaing yabancılar arasında kabul edebileceğimiz ender kişilerdendir"** diyor. Ancak Kuveytli zengin işadamının oğlu için Sloan'ın tüm radikalliğine rağmen Lord ünvanını almak, pek de zor olmadı sayılır. Cebindeki haftalık harçlığıyla Lordlar Kamarasından East Beaulieu lordu unvanını aldı. **"Küçüklüğümden beri Emir olmayı düşlerdim, en büyük hayalim bir unvan sahibi olmaktı. Ancak bizde burada olduğu gibi unvar satın alınamıyor. Ben Musliman olduğumdan çok eş almam mümkün. Böylelikle tam dört tane East Beaulieu Leydisi olacak"** diyor.

İşin yoksa bisikletine atla, yenisini ara

İşlemeli yakalı, erik yeşili yün elbisesinin içinde kendinden emin, **"güçlü bir hükümetin bedeli ağırdır"** diyor Demir Leydi, özel girişimi destekleyen, sosyal hizmet harcamalarını kısıp polis ve ordu kredilerini yükselten liberal sağın **"yiğit adam"** imajını yıkıp atan, İngiltere'nin **John Wayne**'ı grevdeki 150 bin maden işçisine saldırırken **"İngiliz halkı beni Başbakan seçti, çünkü onlar sosyalizmin devlete sıkı sıkıya bağlanmak olduğunu biliyorlar"** dedi. BBC kameralarının önünde kendinden emin bastonn yutmuş gibi durarak ve kendine ait özel konuşma stiliyle, 3 milyondan fazla işsize gülerek, **"işin yoksa atla bisikletine ve yenisini ara"** dedi. Thatcher, bu kendinden emin haliyle yarattığı havada oldukça başarılı sayılır. Genç taksi şoförü Gill, **"Thatcher beni korkutuyor"** diyor. **Çünkü, Thatcher,** ben karar verdim bu olmayacak, **diyor ve artık insanlar, sözlerini,'** demokratik tartışmalar, ödünler ve kendi adıma diyerek yapılan gevşeklikler bizi daha da kötüye götürdü' **diyerek bitiriyorlar".**

Bir başka genç, Fleet Caddesinde çiçek satan 18 yaşındaki Daniel, **"Thatcher'ın bu yaptıklarından başka işçilere yapacak hiçbir şeyi kalmadı, acaba küçük parmağını bile oynatmaksızın bizi açlığa mı terkedecek?"** diye soruyor ve konuşmasını şöyle sürdürüyor: **"Arkadaşlarından hiçbirinin işi yok. Artık bir düşünmekten başka birşeyler yapamaz hale geldiler. Öpüşmüyorlar bile."**

John Lydon ise, **"Seks artık birçok İngiliz için 2 dakikalık giriş-çıkıştan başka şey ifade etmiyor"** diyor.

Hâlâ devrime tüm kalbiyle inanan bir İşçi Parti militanı, **"Londra İngiltere demek değildir"** diyor, **"Biz hiç devrimi yaşamadık. Komünümüz oldu, ne de 68 Mayıs'ı olayları yaşadık. Ama eğer şimdi maden işçilerinin grevi yayılırsa..."**

Ancak grev oldukça zorlu gidiyor. Yorkshire, Northumberland, Durham, Nottinghapshire ve İskoçya'da greve giden işçiler hem yerlerini almak üzere getirtilmiş ve zırhlı birliklerle korunan grev kırıcılarla, hem de hiç durmadan sayısı artan polislerle mücadele etmek zorundadır. İşçiler, **"Bu hükümet kendi kurallarını çiğniyor. Ve biz çok önceden elde ettiğimiz gelenekselleşmiş hakları mızı kaybediyoruz. Dahası bu hükümet gittiğinde elde edilmiş bu haklar bir daha geri gelmeyecek"** diyorlar.

Nükleer silahlanmaya karşı bir kampanyanın militanı **Mark Thompson, "Bu mücadele sınıfın sınıfa karşı savaşıdır"** diyor. Maden işçilerinin tüm zorluklara karşın haklen süren mücadelesini iktidara yöneltilmiş ilk hareket olarak niteliyor.

Artık Liverpool'dakilerin Beatles'ın pabuçlarını açık arttırmada alacak kadar parası yok. Ancak Evening Standart'ın muha-

nt çıldırıyor

ri ve Londra'daki alt-kültürleri çok iyi tayan **David Johnson, "İngiltere tümüyle zguna uğramış sayılmaz. Londra, yeni bir şam tarzına doğru gidiyor. 18-21 yaş arasındaki gençlerin diskjokey, stilist pop grupları olarak oluşturduğu bu yeni akımlar, owlarında kendi değerlerini ve görüşleri- haykırıyorlar. Bu genç insanlar, hem gösntüleriyle, hem de söylediklerileyle oldukça dikal bir tutum içindeler. Şu anda İngiltegarip bir tarihi sarsıntı geçiriyor. Buna nzer bir spazm, daha önce endüstri devri ve onun getirdiği çok boyutlu kültürlerle oluşmuştu"** diye konuşuyor.

Pop ya da rock gruplarında siyah ve bez, müzik potasında eriyor. Örneğin, Hulan League, çok kapalı zenci radyolar tarafından bile kabul edilen beyaz bir grup. Nükr silahlanmaya karşı kampanya yürüten **Mark Thompson, "rock gençlere sürün gazabına uğramadan konuşma imı sağlayan tek araç. Bob Dylan ve Beatbir neslin üzerinde ne Wilson'un ne Niı'un ne de Gaulle'un yaratmayı başaramadığı bir etki bıraktılar. Şimdi Londra'da genç sil her yerde olduğundan daha fazla müle şekilleniyor,"** diyor.

UB 40, Burminghamʻın karışık bir banliösünde doğmuş beyaz reagelerin de içinde aldığı bir grup. Daha sonra bunlara gençiler de katılmış. Grup, düşsel bir devlet rmuş, bu hayal ürünü devlet, **"Madoni"** men hiç nefes almadan Thatcher ve Reaı'a savaş ilan etmiş. Hyde Parkta her yıl akleer Silahlanmaya Karşı Mücadele Kaıpanyası'nın düzenlediği **"Nükleer Silahlanaya Karşı Rock Festivali"** onbinlerce dinici topluyor. UB 40 gibi mücadeleyi seçen adness, The Beat, Thompson Twins, İan ury gibi bir sürü grup bu festivale katılır. Yine bundan başka Brixton'da **"Irkçılı-Karşı Rock Festivali"** son yıllarda Londnın en önemli gruplarını topladı. **"Marchs obs"** işsizliğe çözüm arayan bir başka ıştaki ülkeyi dolaşıyor. Clash adlı bir grun da bir albümünün ismi **"Rock'la mücale"** Ama Mark Thompson onlar için "üçütçılar" diyor.

David Johnson, "tüm bunlar şekilci. Yaan herşey şekilcilikten ibaret" diye tanımor bu yenilikleri. **"Tümüyle yüzeysel delerle donanmış bir toplum düşünün. Belki çok endişe verecek bir durum değil ama, toplum şu anda tam bir çöküşü yaşıyor, ki yüzyılık bir gecikme, belki de 10 yıl bir aceleyle"** diyor.

Aynı görüşleri Autrement adlı bir dergi de sayısında savunarak şöyle demişti:

"Punk hareketi sonrası tüm sosyal normyıkıldığından İngiltere tarihinde ilk kez siler var olansınıfların kimliğini vurgulayor. Genç kuşağa baktığımızda öykünme, karikatürize yaşamını içinde kendi kenyle alay ederek öldüklerini görüyoruz. skinhead'a baktığında yaptığı işi ciddiye almadığını bilmiyorsun. Ve öbür tarafulusal cephe, küçük faşistleri kazanmak pazarda tüm gücüyle şöyle bağırıyor. 'İnere İngilizlerindir'. Sahte rockçular bugün k 30'undaki gerçek rockçuların işine kayorlar. Aynı şey, yani taklitçilerin gerçekin işine karışması, politika ve düşünceler de geçerli. 1960'larda idealizm adına koünistlik. Şimdi bu iş görüntüsü için yapıor."

Ve İşçi Partisi bu görüntüye olan inancıtükendi. Evet, görüntü oldukça önemli. m de insanlara saçmalatacak kadar. Örneğin, işçi lideri **Neil Kinnock**, şarkıcı **Tracy Ullmann**'ın showunda propaganda için oynamayı kabul etti.

30 bin madenci delicesine bir kinle Morthelwell'de grevdeki 60 bin işçiyi yerlerinden çıkarmaya çalışıyor. Ve İngiltere'de metalürji yüzde 80 kömürle çalışıyor. Grevdeki işçiler, grev kırıcı sınıfdaşlarına karşı barikatlar kurarak korunuyorlar. İşçi sınıfı kendi sınıfına karşı savaşıyor ve burjuvazi zevkinden ölüyor. Sunday Telegraph'ın Başyazarı **Peregrine Wortshone**, durumu şöyle karikatürize ediyor: **"Maden ocakları, para kaybetmeye başladığından beri işçiler çalışmanın onuru, yüce nesneler oldular. Aptal kapitalizm, işçileri madenden çıkartmaya çalışıyor. Halbuki sosyalist bir düzen, onları yer altında çalıştırırdı."**

Ve en büyük hediyeyi ikinci yaşgününde kim alacak dersiniz? En değerli bebek, İngiltere'nin Prens Williamʻı tabii ki. Bu hediye bir bisiklet mi olacak? Yoo! İki tekerlekli bisiklet, Williamʻa layık olabilir mi hiç? Jaguar işletmesi en güzel hediyeyi buldu sonunda. Koltukları deri kaplama, mavi bir XJS Jaguar gezinti arabası, Williamʻın hediyesi.

Bu arada Oxford'da kütüphaneci 50 yaşındaki **Frank Parry** gelecek nükleer savaşın korkunçluğundan korumak için karısını, kızını ve annesini öldürdü. Bir başka Londralı Bay Perkins, korkunç döşenmiş evinde konfeti üreten bir değirmen keşfetti. Ken Tugwell 24 yaşında Malaga'da bir villası ve kapısında Rols-Royce'u var. Bay Tugwell, müstakbel eşini fazla yorulmaya gereksinmeden bulacağını söylüyor. **"Küçük ilanlarla kaybedecek zamanım yok. Yaptığım hesaplara göre şu anda dünyada evlenebilecek durumda tam 100 milyon kadın var. Bunlardan biri mutlaka bana uygundur"** diyor.

Beyaz isyanlar

Londra geceleri, kafaları dazlak, saçlarını yarısı sarı, yarısı kırmızı, kalçaları ipek kuşaklarla bağlanmış ya da çivili bilekler takmış, kimisi özenli yırtıklarla dolu giysiler ve binbir çeşit aksesuarlarla dolu görüntülerle süsleniyor. Kalkansız barbarlar ortasında silahsız tartışmasız, nedensiz, kinsiz dolaşan binlercesi var. Bazen sükunet, bir fetihçi grubun çığlığıyla bozuluyor. Ve bir müddet sonra da kimileri şakaklarından kanlar akarak kalabalıktan ayrılıyorlar. **"Kanayan sadece bu yaralar mı"** diyor **David Johnson**, tüm bu işaretler, görüntülerden ambale olmuş bir halde. **"Her şey zıvanadan çıktı. Makine artık çok hızlı çalışmaya başladı. Yakında patlayacak"** diyor. **Mark Thompson** ise **"yakında beyaz isyanlar olacak. Belki Londra'da değil ama Burmingham ve Liverpool'da bunlar patlak verecek"** varsayımında bulunuyor.

Londra'da hayat geceleri güzel

Büyücü bakışlı, Mohikan stili saçlı, rengarenk parlak elbiseli, şeytani makyajlı **"boşta gezerler ordusu"** Londra'nın paylaşılmış gece kulüplerine, salt eğlenmek için değil, burada hayatın başka boyutlarını yakalamak için geliyorlar.

Bed Cave, Carnaby caddesinde bir gece kulübü. Bir yıldır her çarşamba gecesi iflet-li büyücüler, şeytani rahibeler ve örümcek adamlar, kalça kemiklerinin arasına yerleştirilmiş haçlar, iskeletler, ölüm simgesi kurukafalar takarak burada buluşuyorlar, Ortodoks ile hayatın bir bileşimi gibi Glam-Rock (Parlak rock) ve Gotic-Rock'la ibadet ediyorlar. Müzik ve biçim, ölümü ve yaşayan cesetleri simgeliyor. **Mat Kulüp**'ün diskjokeyi, **"Bu insanları bir mezheb gibi görmekten çok, onları kabile diye adlandırmak daha doğru olur"** diyor. **"Çünkü, giyim makyaj, tavır ve sonuç olarak bir biçimlenişle bu görüntüler altında kendilerine bir kimlik arıyorlar. Bu yeni romantizm akımı, iki yıl önce Adam ve The Ends, Duran Duran ve Steve Strange grubuyla doğdu"** diye belirtiyor.

Diskoteklere girişin en azından 250 TL olduğu Londra'da cebi delik gençlerin her gece diskoteğe gidebilmesinin olanağı yok. Bu nedenle One Nighters denilen bu gençler, gecelikle bir gecelik zevkler yaşıyor. Ancak çok genç oluşlarından, zorluklar ve acı yaşadıklarına daha bir güzellik katıyor. Kaybedecek hiçbir şeyleri yok; zincirleri bile! Bu nedenle kafalarından geçeni dövme diye alınlarına kazıyacaklar. Hiç çekinmeden de, **"Biz sizin çöplüğünüzden fışkırmış çiçekleriz. Bir bize, bir de kendinize bakın"** diye haykırıyorlar. Hiç bir patron da onlara bu düşünceleri kafalarından çıkarmalarını söylemeye cesaret edemiyor. Çünkü, hepsinin hayatlarının sonuna kadar iş bulamayacağı çok açık.

Ve akşam Londra'nın üzerine çöküyor. İngiliz aslanı kararıyor. Geceler, gece yaşayanların...

Muhafazakâr hükümetlerin geleceği parlak mı?

Avrupa'daki "yeni nesil" sistemi tehdit ediyor

ANTHONY SAMPSON

Ünlü gazeteci ve yazar Newsweek ve Observer'in sürekli yorumcularından biridir. ABD'li yazarın uluslararası siyaset ve ekonominin perde arkasını aydınlatan çok sayıda kitabı bulunuyor. Yeni Avrupalılar; ITT: Devlet İçinde Devlet; Yedi Hemşireler ve son olarak Para Tacirleri. Sampson'un Türkçeye çevrilmiş olan eserleri.

Muhalefetin rekabetçi kapitalizme karşılık inandırıcı bir seçenek gösteremediği Batı Avrupa ülkeleri ve ABD'de seçmenler, zorunlu olarak muhafazakâr hükümetlerin sert ekonomik politikalarını desteklıyorlar. Avrupa'nın müttefik hükümetleri de seçmenlerden aldıkları bu destekle enflasyonu düşük tutmak, özel teşebbüsleri serbest bırakmak ve SSCB'ye karşı çıkmak gibi konularda kararlı görünüyorlar.

Yalnız Fransa, son üç yıldan beri bu çizginin dışına çıkmıştı. Gerçi **François Mitterrand**, hiçbir zaman Sovyet yanlısı gözükmedi, ancak işsizlik sorunu ile, enflasyondan daha fazla ilgilenildiğini göstermekten de kaçınmadı. Nitekim enflasyon aldı başını yürüdü, frankın değeri düştü. Sonuçta Mitterrand, bir bakıma yenilgiyi kabullenerek muhafazakârları rahatsız eden bu politikasını alıştıagelmiş çizgilerin içine soktu: **Mitterrand, şimdi işsizlik yerine enflasyonla savaşıyor**; en önemli amaçlarından biri de Fransız endüstrisini geliştirmek. Sol eğilimli **Pierre Mauroy**'un yerine kendisini sosyal demokrat olarak tanımlayan **Laurent Fabius**'u Başbakanlığa getirmesi, Mitterand'daki değişikliğin en sağlam kanıtı. Bu hali ile Fransa, İngiltere, Almanya ve ABD'ye çok daha yakın gözüküyor.

Muhalefetlerin rekabetçi kapitalizme karşı inandırıcı bir seçenek gösteremediği Batı Avrupa ülkeleri ile ABD'de seçmenler zorunlu olarak muhafazakâr hükümetlerin sert ekonomik politikalarını destekliyor.

Yeni fikirler

Batının muhalefet partilerinin en büyük sorunu, yeni fikirlerin eksikliği. ABD'deki demokratik entellektüeller, dört yıldan beri **Reagan** politikasının yenilgiye uğramasını bekliyorlardı. Oysa Reagan'ın kasımda yapılacak seçimlerde yeniden başkan seçilme olasılığı bile var.

Batı Avrupa'da belki komünizm düşleri soldu, ama Avrupa ihtilalleri, işçilerin kendilerine gelişme umudu vermeyen politikaları izlemeyecekleri fikrini veriyor.

Aynı hayal kırıklığını **Margaret Thatcher** hükümetinin geçen yıl düşmesini bekleyen İngiliz muhalefeti de yaşıyor. İşsizliğin rekor düzeyine ulaşmasına rağmen, Thatcher yeniden seçildi. İngiltere'deki muhalefet, ABD'de ve diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi içteki bölünmelerle zayıfladı. Aynı zamanda enflasyon korkusu ve liberal çözümlere duydukları güvensizlik duygusu içinde birlik olan muhafazakârlar giderek güç kazandılar.

"Zenginleşin"

Muhalefetin muhafazakâr hükümetler karşısında gösterdiği bu gerileme Marksizm, anarşizm ya da sosyalizm gibi eski ideolojik düşlerin ekonominin acımasız ışığı altında soldığu anlamına mı geliyor? Muhafazakâr hükümetler, taraftarlarını 1848 Fransız Komününden önce hükümetin başındaki **François Guizot**'nun eski sloganı, **"Zenginleşin"**den başka bir şey olmayan bir ideoloji ile mi topluyorlar?..

Buna yanıt, **"evet"** olamaz. Marksizm'in Avrupa'da yaratığı büyük hayranlığın azaldığı doğru. Avrupa politikası, giderek daha pratik ve Amerika'daki ilgi gruplarına dayalı bir hale dönüşüyor. Ancak bir de günümüz Avrupasının katı gerçeği var ki, o da hiçbir ülkenin işsizlik sorununu çözümleyemediği. Amerika'daki gelişmeler, yeni iş alanları açmakta başarılı oldu, ama Batı Avrupa'da bu yönde yapılan herhangi bir ilerleme yok.

Yeni bir nesil

Avrupa'da çoğunluğunu terk edilmiş endüstri bölgesinde yaşayan işsizler ordusu, Batı politik sistemine yabancı, tehlikeli yeni bir nesil oluşturuyor. Belki İngiltere'de Wilson'dan Fransa'da Mitterrand'a kadar sol kanat hükümetlerinin ekonomik yenilgileri taraftarlarını azalttı. Ancak gene de Batı Avrupa'nın ister Thatcher, ister Kohl, ya da Mitterrand'ın yönetiminde olsun tüm muhafazakâr hükümetleri başta kalmak istiyorlarsa enflasyonu yenmenin yanında da bir şeyler yapmalılar. Yoksa, hiç de iç açıcı olmayan bir sonla karşılaşmaya mahkûm olacaklar.

İşbaşına geldiğinde Mitterrand işsizlik sorununa enflasyondan büyük önem verdiğini açık açık söylüyordu. Ama yenilgiyi kabullendi ve artık işsizlik yerine enflasyonla savaşıyor.

Almanya Doğu'ya dönerse...

Bunun en güzel örneği Federal Almanya. Uzun süre Avrupa endüstrisinin lokomotifi olarak görüen Batı Almanya, yalnızca Japonya'ya teknolojik önderliği bırakmakla kalmadı, içte de işsizlikten şikâyetçi, sendikaların çıkardığı grevlerle baş dertte. Almanya'nın endüstriyel zayıflığı, onu Doğu Avrupa ve SSCB pazarlarına açılmaya zorlayacağa benziyor. Federal Almanya'nın Doğu'ya dönmesi ise, Avrupa Topluluğu'nu temelden sarsacak bir olay olur.

Kötümserlik

ABD ve Japonya'nın endüstrideki başarıları karşısında ne yapacaklarını şaşıran Avrupalılar, şimdiden umutsuzluk ve kötümserlik belirtileri gösteriyorlar. Bu kötümserlik, Avrupa'da gelişmenin durması ile birleşince şu andaki ekonomik sisteme karşı bir devrim doğurabilir.

Eğer, **"zenginleşin"** politikası toplumun büyük bir kesimi için **"yoksul kalın"** anlamına geliyorsa, Avrupalıların Guizot'nun bu sloganına bağlı kalmaları pek mümkün değil gibi. Belki Batı Avrupa'da komünizm düşleri soldu, ama tarih boyunca tekrar yapılan Avrupa ihtilalleri, işçilerin kendilerine gelişme umudu vermeyen bir politikayı izlemeyecekleri fikrini veriyor.

(Çeviren: İpek İlkkaracan)

Limasol nüfusunun beşte biri Arap

Beyrut cenneti, Kıbrıs Rum Kesimi'ne taşındı

"Le Monde" gazetesinin ünlü muhabiri Paul Balta, gazetesinin 5-6 Ağustos 1984 tarihli sayısında Kıbrıs Rum Kesimi için yeni bir zenginlik kaynağı bulunduğuna değiniyor ve Lübnan'daki savaşın Kıbrıs Rumlarına ne büyük bir avantaj sağladığını vurguluyor. İlginç gözlemlerle dolu olan Balta'nın yazısı şöyle:

Air France Havayolları'nın Airbus uçağı, temmuz ortasından bu yana haftada iki kez, Cyprus Airways'ın yanı sıra Paris'ten Larnaka'ya doğrudan sefer yapıyor, oradan da Bağdat ve Tahran'a devam ediyor. Bu seferlere katılan yolcuların çoğu Lübnanlı. Roissy'deki **Charles de Gaulle** Havaalanında onları, gurultuya benzer konuşmalarından, aynı cümle içinde Fransızcadan Arapçaya geçmelerinden ve daha başka ufak tefek ayrıntılardan tanımak mümkün.

Beyrut Havaalanı kısa süre önce açıldığı halde, Larnaka onun bir eki gibi. Pistlerinde Middle East Airways'in birçok uçağı görülebiliyor. Hava limanında Rumca, İngilizce ve Fransızcanın yanı sıra Arapça yazıların da bulunması, 1975 yılından bu yana savaşın allak bullak ettiği talihsiz Lübnan'da yaşayan yerli halkın ve Filistinlilerin bu alanı bir geri üs olarak kullandıklarını ortaya koyuyor. Birleşik Arap Emirlikleri'nin zengin halkına gelince, Lübnan'da tatil yapma ve Beyrut'un iş olanaklarından yararlanma fırsatı yok olalı beri, iş ilişkisi kurmak ve tatil yapmak üzere Kıbrıs Rum Kesimi'ne geliyorlar.

Limasol'da nüfusun beşte biri Arap

Beyrut-2 diye adlandırılan Limasol, 100.000 nüfuslu bir kent. Bunların 20 bini Arap, bu 20 bin Arabın 15 bini de Lübnanlı. Geri kalan 5 bin kişi Lefkoşe ve Larnaka arasında gidip geliyorlar. Lübnan'ın başkenti gibi çok güzel bir körfeze açılan, hem turistik, hem parasal, hem de sınai üç ayrı olanağı bulunan Limasol'da Araplar kendilerini hiç de yabancı hissetmiyorlar. Şark ülkelerinin plakalarını taşıyan, ama Kıbrıs Rumlarının Avrupa arabalarından iki kat uzun Amerikan arabalarında peçeli ya da ulusal giysili kadınlar, entarili ve kefiyeli ya da Avrupa giysili, ama ellerindeki tespihleri sakırdatıp **"Allah, Allah"** diye söylenerek gezinen adamlar, kumsalda bir pilli radyonun başına çökmüş, **Ümmü Gülsüm'ü, Warda el Cezairiye'yi, Firuz'u** ve Doğu'nun öteki ünlü şarkıcılarını dinleyen kalabalık aileler... İnsanın kendini Beyrut'ta ya da İskenderiye'de sandığı, oysa Limasol'un Rum halkının artık iyice alıştığı görünümler bunlar.

Kıbrıs Rum Kesimi yöneticileri, daha 1976 yılında Yakındoğu'da günden güne kötüye giden siyasal durumdan sağlayacakları yararı sezdiler. Birtakım şirketlerin kendi topraklarında iş görmesini kolaylaştırdılar. Bu denizaşırı şirketlerin en büyük özelliği, Kıbrıs dışında iş görmeleri ve sermayelerini Kıbrıs'tan sağlamamalarıydı. Hem adanın Rum Kesimi'ne bu yoldan döviz giriyor, hem de piyasaya yeni bir hareket geliyor, karşılığında da şirketler, çok iyi bir telefon ve teleks şebekesinden, İngiliz geleneğine uygun etkili bir bankacılık sisteminin aksamayan hizmetlerinden yararlanıyor, vergilerin düşüklüğü ve vergisiz otomobil satışı gibi öteki avantajlar bu şirketlere son derece çekici geliyordu.

Kısa sürede 3 bin şirket

Bu formül, ürünlerini çok kısa sürede verdi. Bugün Kıbrıs Rum Kesimi'nde yukarda anlatılan biçimde iş gören 2800 şirket var. Bu şirketlerin sayısı yıl sonuna kadar 3000'i bulacak. Söz konusu şirketlerin yarısı Ortak Pazar'a üye ülkelerin uyruklarına ait. Yüzde yirmisi de Arap kökenlilerin. Bu şirketler Kıbrıs Rum Kesimi Hazinesi'ne vergi olarak yılda yaklaşık üç milyon Kıbrıs Lirası (aşağı yukarı 2 milyar Türk Lirası) bırakıyor. Ayrıca ailelerin harcamalarıyla sağlanan görünmez gelirler ise 12 milyon Kıbrıs Lirası (8 milyar Türk Lirası) olarak tahmin ediliyor. Bu firmaların çoğu basit bir posta kutusundan ya da ufak bir şubeden ibaret olsa bile, en az 500 tanesinin gerçekten görkemli büroları, Limasol'a yerleşmiş Arapların ya da Kıbrıs Rumlarının oluşturduğu önemli sayıda personeli var.

Arapların sahip oldukları şirketler daha çok ticaret yapıyor, Kıbrıs üzerinden başka ülkelere aktarılan ürünlerin transit dışsatım ünitesi olarak çalışıyor. Ancak, adanın Rum Kesimi'nde Birleşik Arap Emirlikleri'nde büyük inşaat yapan mimarlık ve müteahhitlik büroları, sigorta şirketleri, sekiz banka (bunların çoğu, Federal Bank of Middle East (Lefkoşe), Credit Libanais, Byblos Bank, Banque de Credit Populaire gibi Lübnan bankaları ya da Orient Credit gibi Arap sermayeli bankalar).

"Sizinki gibi ülkelerde," diyor buralarda yaşayan bir Kuveytli, **"Arap parasını istediğiniz, ama Arap istemediğiniz izlenimine kapılıyoruz! Burada, tam tersine, hüsnü kabul görüyoruz. Irkçı bir tavırdan kaynaklanan sevimsiz davranışlarla ikide bir karşı karşıya değiliz."**

Ama Lübnan'da barış yapıldığı gün, bu Arap topluluğu güneşi gören kar gibi eriyecek mi? Kıbrıs Rum Kesimi'ni mesken tutan denizaşırı şirketler duman olup uçmayacak mı? **"Şimdilik,"** diyor bir Lübnanlı, **"ailem burada daha büyük güvenlik içinde. Ama yakınlarım ülkeme geri götürdüğümde ve oradaki işime yeniden başladığımda bile, Limasol'daki büromu kapatmayacağım."** Üstelik aynı dili konuşan tek Lübnanlı da değil.

"Beyrut-2" diye adlandırılan Limasol'un 100 bin nüfusunun beşte biri Arap. Arapların dörtte üçü de Lübnanlı. Kıbrıs Rum Kesimi yöneticileri, daha 1976 yılında Ortadoğu'da günden güne kötüye giden siyasi durumdan sağlayacakları yararı sezdiler. Birtakım şirketlerin kendi topraklarında iş yapmasını kolaylaştırdılar.

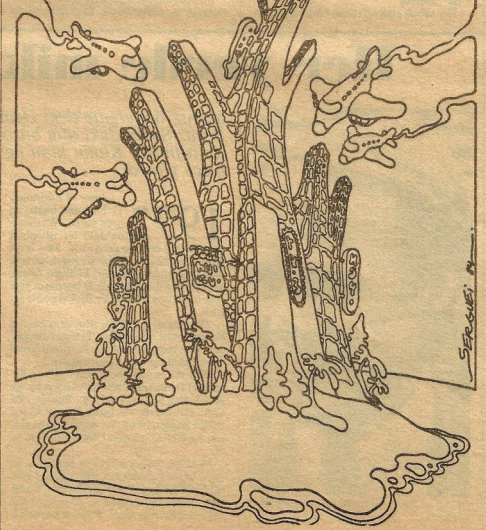

Azınlıkta kalmamak için önlem

Konuksever ama temkinli kişiler olan Kıbrıs Rumları, çok da iyi birer işadamı. Bağımsızlıklarını korumak için bazı önlemler almaktan geri durmamışlar. **"Topu topu 500 bin kişiyiz ve adamız ucsuz bucaksız değil. Bazı Araplar o kadar zengin ki, bizi varımızla yoğumuzla toptan satın alabilirler,"** diyor bir resmi görevli yasalarda alınan önlemler konusunda. Son on yılda adaya 3-4 bin Lübnanlı yerleştiği halde, oturma izinlerinin her 3 ya da 6 ayda bir yenilenmesi gerekmekte. Ayrıca, bir aile ancak bir tek konut alabilmekte, bu konutun parasını da döviz olarak ödemek zorunda. Üstelik bu villa ya da apartman dairesi **"yazlık konut"** sayılacak. Kıbrıs Rum Hükümeti arsa spekülasyonu yapmaya yeltenen yabancıların hevesini kıracak ağır önlemleri çoktan almışsa da, ileri teknoloji konularındaki yatırımları (özellikle elektronik, iletişim gibi) var gücüyle desteklemekte, ancak denetimi de elden bırakmamakta. Amaç, adayı Akdeniz'in Hong-Kong'u haline getirmek. Ama adanın üst bölümünde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bulunması buna en büyük engel.

Kıbrıs, Mısır, İsrail, Lübnan, Suriye ve Türkiye'den oluşan geniş bir Körfezle çevrelenmiş, ileriye doğru uzanan bir parmağa benzetilir. Bulunduğu yer onu Akdeniz'in kilit noktası haline getirdi, jeopolitik önemi de özellikle Rum Kesimi yöneticilerinin Arap konuşanlarıyla iyi ilişkiler sürdürmeleri gerektirmekte. Ayrıca adanın ekonomik açıdan yaşaması da buna bağlı ve yöneticiler durumun açık seçik farkındalar. 1983 yılında Ortak Pazar ülkelerine yönelik satışları 71,8 milyon Kıbrıs Lirası'na ulaştı ki, bu toplam dışsatımının ancak yüzde 27,5'u. 124,4 milyon Kıbrıs Lirası tutarındaki mal, yani dışsatımın yüzde elliye yakını Arap ülkelerine gitti.

Asıl önemlisi, Kıbrıs Rum Kesimi'nin Arap ülkelerine plastik, ayakkabı, giysi, kozmetik, mobilya gibi mamul madde satmış olması. Bu ürünleri Avrupa pazarlarına sürmesi zor olduğundan, sanayii yönünden de Arap ülkelerinde ne büyük çıkarı bulunduğu daha iyi anlaşılmakta. Tabii, Lübnan, Suudi Arabistan, Libya, Kuveyt, Mısır gibi ülkelerle kurduğu bu verimli işbirliği, Kıbrıs Rum yöneticileriyle Arap işadamları arasında yakın bağlar oluşturdu. Ama Rum yöneticiler bu bağları kıskançlıkla korurken, İsrail'le arayı bozmamaya özel bir özen göstermekteler.

Bu denge politikasının en belirgin kanıtı ise, Lefkoşe'deki Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Atina'daki gibi diplomatik bir statüye sahip olmaması, buna karşılık birçok Avrupa başkentindeki temsilciliklerinden daha önemli bir yerde tutulması. *(Kültür Servisi)*

Eski Başkan Nixon, eski başkanlık için mücadelede

Richard Nixon, 1968 ve 1972'de iki defa üst üste ABD Başkanlığı'na seçilmeyi başaran az sayıdaki politikacıdan biriydi. Onun başkanlık döneminde Çin ile diplomatik ilişkiler kurulmuş ve Sovyetler Birliği'ne karşı önemli bir müttefik kazanılmıştı. ABD'nin sanayi bölgelerinde insan sağlığını tehdit eden hava ve çevre kirliliğine karşı mücadeleyi yürüten **"Çevre Koruma Dairesi"** EPA da onun emriyle kurulmuştu. Dahası daha önce **Dwight David Eisenhower**'in başkanlığı döneminde de Sovyetler Birliği ile ilişkilerin yumuşatılması çabalarında rol oynamıştı. Başkanlıktan ayrıldıktan sonra da saygın ve nüfuzlu bir eski devlet adamı olarak siyasi hayatını sürdürebilirdi. Yapılan bunca iş başkalarını böyle bir konuma yükseltebilirdi, ama Nixon'u değil. Çünkü Nixon ABD tarihine **"karakoyun"** olarak geçmişti.

Nixon bundan on yıl önce, 9 ağustos 1974'te başkanlığa veda ettiğinde ABD'de herkesin nefret ettiği kişiydi. Mektubunda sadece **"Amerika Birleşik Devletleri Başkanlığı görevinden istifa ediyorum. Saygılarımla, Richard Nixon"** yazmıştı. Herhangi bir yöneticinin istifasını süsleyen, **"üzülerek... bırakmak zorundayım"** ya da **"sağlık nedeniyle bu yüce görevi yürütemeyeceğim"** gibi şeyler yoktu ve olamazdı da.

Ahlâklı davranmayı, onuru ve yasalara saygıyı seçim kampanyasında baştacı eden Richard Nixon, yasadışı uygulamalarla siyasi rakiplerine karşı mücadele etmişti. Onun emriyle Demokrat Parti binalarında casusluk yapılmış, sahte evraklarla siyasi rakipler tehdit edilmişti. Bütün bunlar, Başkanlık seçim sürecine, dolayısıyla ulus iradesine karşı bir komplo oluşturuyordu.

Hafıza kaybı

Çarşamba akşamı ABD Temsilciler Meclisi'nde bu önemli yıldönümü dolayısıyla bir konuşma yapan Temsilciler Meclisi üyesi **Thomas Downey** şunları söyledi: **"Nixon'un istifasının üzerinden tam 10 yıl geçtiğine inanmak güç. Sanırım bu on yıl üzerine düşünmek için biraz zaman ayırmamız uygun düşecektir. Çünkü bu ülkede neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusunda bu on yıl bize önemli ipuçları veriyor. Doğru olan bizim, kişilerin değil yasaların sözünü dinleyen bir ulus olduğumuzu kanıtlamış olmamızdır. Yanlış olan ise, ulusça hafıza kaybına uğramamızdır. Richard Nixon siyaset sahnesine geri döndü. Onun bu ulusa karşı işlediği suçlar unutuldu."**

Lüks hayat

Downey'in kaygısı, şu sıralar ABD'de geniş kesimlerce paylaşılıyor. Richard Nixon 1974'te görevinden istifa ettiği zaman yargılanmayı bekliyordu. İstifasından bir ay sonra eski yardımcısı ve o zamanki ABD Başkanı **Gerald Ford** onu affetti. Oysa kamuoyu yoklamaları bundan yıllar sonra bile, ABD halkının üçte ikisinin Nixon'un kesinlikle yargılanmasından yana olduğunu göstereceketi. Bu yüzden seçmenler Ford'u affetmedi. 1976'da Ford, seçim kampanyasını Beyaz Saray'dan yürütmesine rağmen yüzde 7 oy farkıyla, başkanlığı Jimmy Carter'a kaptırdı.

Aradan on yıl geçtikten sonra Richard Nixon eski bir devlet adamı, dış ve iç politikada görüşüne önem verilen bir yorumcu, dünya liderlerinin danışmanı, tüm dünyadaki üniversitelerde seminerler veren ünlü bir öğretim üyesi, milyonlarca okuru olan ünlü bir yazar oldu. Dahası milyonların da var. 71 yaşında bir insan başka ne isteyebilir ki?

Richard Nixon görevinden ayrıldıktan sonra 18 ülke gezdi ve 16 Devlet Başkanı ile görüştü, sık sık televizyonlarda ve basında kendinden söz ettirdi. Amerikan televizyon şirketi CBS'e verdiği son demeç kendisine tam 500 bin dolar (190 milyon lira) kazandırdı. Bir süre önce New York'tan New Jersey'e taşındı ve bu ev değişikliği sırasında da 1.5 milyon dolar (570 milyon lira) kâr etti. Şimdi oturduğu 1 milyon dolar (380 milyon lira) değerindeki 15 odalı villadan her sabah erkenden çıkıp **"işe"** gidiyor.

Her sabah gizli servisten koruma görevlileri onu 57 kilometre ötedeki New York'a, borsacıların, bankaların merkezi Wall Street'deki bürosuna götürüyor. Orada sabahın yedibuçuğundan öğleye kadar en az 40 eski dostuyla telefon görüşmesi yapıyor. 1972'de faulle durdurduğu Demokrat Partili rakibi **George McGovern** de bu **"dost"**ları arasında. Hepsiyle görüş alışverişinde bulunuyor. Öğle yemeklerini ise çok kere **Henry Kissinger** ve **Alexander Haig** gibi ünlü **"beyin"**lerle birlikte yiyor.

Perde gerisinden...

Denildiğine göre, 1980 yılında eski yardımcısı Alexander Haig'in Dışişleri Bakanlığı'na atanması onun lobicilik marifetiymiş. 1982'de Başkan Reagan'ın Haig'i aynı görevden alması onlemek için de çok uğraşmış, ama başaramamış.

"Belki de fena biri değildi..."

Bu yıldönümünde Kongre üyesi Thomas Downey'in söylediklerî, başkalarının da aklına geliyor. Eski suç ortağı ve Watergate skandalında onun da parmağı olduğunu kamuoyunda ilk defa açıklayan kişi, eski Beyaz Saray hukuk danışmanı **John Dean** şöyle diyor: **"Nereye gitsem, insanlardan Nixon'un o kadar da kötü biri olmadığını duyuyorum. Bunun bir nedeni aradan geçen zaman. İnsanlar hükümlerini büyük ölçüde yumuşattı."**

Büyük kampanya

Diğer bir neden ise Nixon'un on yıldır durmak, dinlenmek bilmeden itibarının iadesi için kampanya yürütmesi. Dean'e göre, **"Richard Nixon, eski başkan sayılmak için kampanya yürütüyor."**

Eski Beyaz Saray görevlisi **John Sears** ise buna hiç de şaşmıyor: **"Doğru. İtibarını yeniden kazanma sürecine girdi. Bunda garip olan ne var? Ömrünün yarısını bu işe harcadı."**

Nixon, gitgide daha geniş bir çevrede, düşmanlık duyguları yaratmadan dolaşabiliyor. Henüz birkaç ay önce, bir zamanlar candüşmanı olarak kabul ettiği ve söylemediğini bırakmadığı Amerikan Gazete Yöneticileri Cemiyeti tarafından Washington'da sıcak bir kabul gördü ve onlarla görüş alışverişinde bulundu.

Birçoklarına göre, **"Amerikan yurttaşlarına karşı savaş yürütmüş"** olan Nixon, günahlarını nasıl unutturabildi? Pulitzer ödülü sahibi tarih profesörü **Leon Litwack**'in açıklaması hayli ilginç: **"Nixon konusunda bir nostalji varsa, bu yeni tarih bulgularından değil, Nixon'un şu andaki Başkan'dan daha az tehlikeli ve dana zeki olduğu görüşünün genel kabul görme-**

Temsilciler Meclisi üyesi Thomas Downey şöyle diyor: "Nixon'un istifasının üzerinden 10 yıl geçtiğine inanmak güç. Sanırım bu 10 yılın üzerinde düşünmek için biraz zaman ayırmamız uygun düşecektir. Bu ülkede neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusunda bu 10 yıl bize önemli ipuçları veriyor. Doğru olan, bizim kişilerin değil yasaların sözünü dinleyen bir ulus olmamız, yanlış olan ise ulusça hafıza kaybına uğramış olmamızdır. Nixon siyasete geri döndü, onun ulusa karşı işlediği suçlar unutuldu."

Her yerde mikrofon var

DEAN — Beyaz Saray'da kilit adamdı. Bir konuştu...

Yalnız Watergate'deki Demokrat Parti Merkezi'ne değil Beyaz Saray'daki tüm büro ve odalara da mikrofon yerleştirilmişti. Kimin kimi ne için dinlediği ise tam bir bilmece gibiydi.

1972 yılının 16 haziranını 17 haziraya bağlayan gece yarısı, Washington'daki bir işhanının gece bekçisi devriye geziyordu. Saat ikiye doğru gece bekçisi, hanın iki kapısının açık olduğunu gördü. Kapıları kilitledi. Ancak aynı yerden ikinci geçişinde kapıların yine açık olduğunu gördü. Ve derhal polisi çağırdı.

"Watergate" adlı bu işhanının önemli bir yanı, ABD siyasetinin iki temel direğinden biri olan Demokrat Parti'nin genel merkezinin burada bulunmasıydı.

Olay yerine gelen polis, hanın altıncı katındaki Demokrat Parti bürolarına gizlice girmiş olan 5 kişiyi yakaladı. Bunlar, eski CIA ajanlarıydı ve birisi Cumhuriyetçi Partili Başkan Nixon'un seçim kampanyasını yürüten komitenin **"Güvenlik Şefi"**ydi.

Basit bir polisiye vakaya benzeyen bu olayı izleyen saatlerde Cumhuriyetçi Parti'nin **"Başkanın Yeniden Seçilmesi Komitesi"** (CRP) ve Beyaz Saray'da pek çok kişi uykusunu yarıda kesti. CRP ve Beyaz Saray'ın tüm evrak imha makineleri aralıksız çalışıyordu. Sonradan söylendiğine göre CRP Başkanı **John Mitchell,** Watergate'e dinleme cihazı yerleştirme işinin ters gittiğini öğrenir öğrenmez, olaya karışan diğer kişileri arayıp, **"Ateşleri yakın"** demişti.

CRP üyesi ve eski Beyaz Saray görevlilerinden **Gordon Liddy,** henüz seçim kampanyası başlamadan önce komiteye ayrıntılı bilgi toplama planları sunmuştu. Eski Başsavcı ve CRP Başkanı Mitchell, Yardımcısı **Job Stuart Magruder** ve Beyaz Saray Hukuk Müşaviri **John Dean'e** sunulan planlar iki defa reddedilmişti ve **"yumuşatıldıktan"** sonra bile oldukça cüretkâr görünüyordu: Watergate'e, Demokratik Parti'nin Florida'daki Genel Kurul binasına ve Demokratların seçeceği Başkan adayının evine ve bürosuna mikrofonlar yerleştirilecekti.

"Hainler"le mücadele

Başkan Nixon 1970 yılında savaş aleyhtarları ve **"diğerleri"** hakkında bir istihbarat planı onaylamıştı. Planı hazırlayanlar arasında yer alan Beyaz Saray görevlisi

Nixon'a televizyonda, kendisini hayatında en çok üzen şeyin ne olduğu sorusu sorulunca eski Başkanın yanıtı, "Evet, şey... yani... evet... şey... eğer..." oldu. Nixon, Amerikan halkından özür dilemeyi düşünüp düşünmediği yolundaki bir soruyu ise sektirmeden yanıtladı: "Özür dilemek için ABD Başkanlığından istifa etmekten daha belirleyici, daha nihai, daha geniş ve kapsamlı bir şey yoktur."

sinden kaynaklanıyor.

Nixon, Watergate serüveninin noktalanışının onuncu yıldönümü dolayısıyla demeç vermesi için tüm basın kuruluşlarından gelen teklifleri geri çevirdi. Watergate'in kurbanlarından John Sears, genel tavrı özetliyor: **"Sanırım herbirimiz bu yıldönümü tek başımıza geçireceğiz. Enimde sonunda bu, bir şeyin sonuydu."**

Hep aynı Nixon

Nixon'un görüşleri pek değişmiş görünmüyor. Watergate'den söz açıldığında hep **"hatalar"**dan, **"yanlış hüküm"**lerden söz ediyor. Watergate olayından ötürü pişmanlık duymayı reddediyor. En çok düşmanlarından söz ediyor: Liberaller, akademisyenler, basın ve Amerika'nın doğusundaki 9 seçkin kolejin mezunları.

Televizyonda kendisine hayatında kendisini en çok üzen şey soruldüğunda karşılığı şu oldu: **"Evet, şey... yani... evet... şey... eğer... eğer... Ben,... Ben... Şey... Az önce gösterdim bile."** Amerikan halkından özür dilemeyi düşünüp düşünmediği sorusuna ise yanıt vermekte güçlük çekmedi: **"Özür dilemek için ABD Başkanlığından istifa etmekten daha belirleyici, daha nihai, daha geniş kapsamlı hiçbir şey yoktur. İstifa her şeyi söyledi."**

Watergate'in mirası

Bir ara Nixon'un önümüzdeki günlerde Dallas'ta toplanacak olan Cumhuriyetçi Parti Genel Kurulu'na katılacağı söylendi. Ama Nixon katılmayacağını açıkladı. Nixon henüz resmi siyasete atılabilecek kadar durumunu düzeltmedi. Henüz ona karşı beslenen nefret sönmedi. Henüz ne bir göreve seçilebilir, ne de atanabilir. Çünkü Watergate'in anısı bazı tabular yaratıyor.

Watergate'den sonra yetkilerin kötüye kullanımını önleme amacıyla bir dizi yasa çıkarıldı. Bunlara çoğunluk karşı, ama kimse değiştiremiyor. Örneğin geçen hafta Temsilciler Meclisi'nin Cumhuriyetçi Partili üyesi **George Hansen** bir kınama cezası aldı. Çünkü tüm gelirlerini beyan etmeyerek **"Yönetici Konumda Ahlaklı Davranış Gösterme Yasası"**nı çiğnemişti. Kınama cezası doğrulusunda oy verenlerin çoğu aslında bu tavrı benimsemediklerini belirtmişlerdi sonradan. Bu yasaya karşıydılar, ama bunu söylemeye dilleri varmıyordu.

Richard Nixon bugünlerde yeni bir kitap yazıyor. Kitabın adı, **"Daha fazla Vietnam olmasın"**. Ve bu kitap, Nixon'un Beyaz Saray sonrası beşinci kitabı olacak. Nixon Lanier tipi bir tek işlem bilgisayarıyla çalışıyor.

Nixon her sabah henüz hizmetçisi uyanmadan kalkıp duş alıyor, kahvaltısını hazırlıyor ve 3.5 kilometre koşuyor. Geçen sonbahardan bu yana felçli olarak yataktan çıkmayan karısı Patricia'nın aksine Richard Nixon oldukça zinde.

Nixon **"21. yüzyılı göreceğimi umuyorum"** diyor. 71 yaşındaki biri için iddialı sözler bunlar. Ve henüz politikada zirveye dönme umudunda. Bugünlerde Sophokles'in bir sözünü sık sık kullanıyor: **"Günün ne kadar güzel olduğunu bilmek için akşamı bekle."**

NIXON — Yeniden siyasete mi?

Bir başka yıldönümü

Kimin banyosu daha güzel?

Geçtiğimiz ay Richard Nixon ile Sovyet lideri Nikita Kruşçev arasındaki "Mutfak Tartışması"nın 25. yıl dönümüydü. Yıldönümü dolayısıyla bu tartışmaya tanık olmuş gazeteciler, eski diplomatlar ve Richard Nixon bir araya gelerek bunu kutladı. Birlikte akşam yemeği yiyen grup, kadehlerini tokuştururken "Mutfak Tartışması" konusundaki anılarını birbirlerine yeniden anlattılar. Nixon Kruşçev'i anarak, "Sıcakkanlı ve savaşçı ruhlu bir adamdı" dedi.

Mutfak Tartışması, 1959 yılında Richard Nixon'un Moskova'daki Sanayi Fuarı'nın açılışına katılması sırasında gerçekleşmişti. O zamanki ABD Başkanı Dwight David Eisenhower, yardımcısı Richard Nixon'a, Nikita Kruşçev ile sürtüşmekten kaçınması için kesin talimat vermişti. Çünkü Eisenhower, Kruşçev'i aynı yılın sonbaharında Amerika'ya davet etmeyi düşünüyordu.

Nixon, sergilenen Amerikan otomobilini göstermiştî Kruşçev'e. Kruşçev de "Biz de otomobil yapıyoruz," demişti. Sonra Nixon, bir modern Amerikan evi modelini gezdirip, "Banyo son derece modern döşenmiştir. Ve 30 bin dolara mal edilmiştir. Bu para, ABD'ye kalifiye işçinin ödeyebileceği bir miktar" demişti. Kruşçev ise soğuk bir şekilde, "Bizim de evlerinin banyosuna 30 bin dolar tutarında para harcayabilecek durumdaki maden işçilerimiz var" demişti.

Bu arada pavyonun o bölümüne giren herkesi görüntüleyen ve "oturma odası standı"nın içindeki bir televizyona aktaran televizyon kamerasını göstermişti Nixon. "Bu Amerikan teknolojisinin en üstün olduğu konulardan biridir" demişti. O notkada Kruşçev haraetlenmişti. "Bizim de sizi geçtiğimiz birçok alan var, örneğin uydu teknolojisinde". Nixon ise hem durumu kurtarmak, hem tartışmayı körüklemenek için "Uzay teknolojisinde de bazı alanlarda siz, diğer alanlarda biz ileridesiyiz" diyebilmişti, ancak Kruşçev daha fazla konuşmasına fırsat tanımadan, "Ama uydu teknolojisinde bizim ileride olduğumuz alanlar çok..." diye konuşmaya başlamıştı bile. Nixon, çamaşır makinesini göstererek, durumu kurtarmaya çalışmıştı. Ama Kruşçev, "Biliyorum, biz de üretiyoruz, bunlardan" diyerek önceki konuya dönmüştü.

Yarım saatten fazla süren tartışmanın sonunda, içkiler gelmiş ve Kruşçev bir uzlaşma formülü önererek, "Burada bulunan bayanların şerefine" demişti. Kendisi de uzlaştırıcı bir formül önermek isteyen Nixon, "Sovyet Devlet Başkanının yüzyıl yaşamasına" demişti. Kruşçev ise şiddetle karşı çıkarak, "Bunun için çok erken, bu konuyu 99. doğum gününde tartışırız" karşılığını vermişti.

Tartışmanın büyük bölümünü pavyondaki video cihazı kaydetmişti. Nixon, daha sonra bu tartışma hakkında, "Keşke kameranın önünde bu kadar çok oyalanmasaydık" demişti.

mikrofonun başındaki kim?

Tom Charles Huston'un günlüğünde **"kesinlikle yasadışı"** olarak niteleidiği planda özel telefonların dinlenmesi, özel mektupların okunması ve gizlice evlerin aranması gibi şeyler vardı. 1971'de Özel Soruşturma Birimi kuruldu. En çok gizli bilgilerin basına sızmasıyla mücadele ettikleri için bu grubun üyelerine **"Yamaclar"** deniyordu.

Pentagon belgeleri

Başkan Nixon yönetiminin Vietnam savaşını hızlandırmayı düşündüğünü gösteren Savunma Bakanlığı (Pentagon) belgelerini basına sızdırarak Vietnam savaşına tepkilerin daha da artmasına yol açan **Daniel Ellsberg**, **"Yamaclar"**'ın başlıca hedefiydi. **"Yamaclar"** Ellsberg'in devam etiği Psikiyatristi'nin bürosuna mikrofon yerleştirmişti ve Ellsberg'in kendisi hakkında tuttuğu kayıtların kopyasını çıkarıyordu.

Daniel Ellsberg'in duruşmasına başlanacağı günlerde Başkan Nixon, bu davaya bakacak olan Yargıç **Matthew Byrne**'in FBI Müdürlüğü görevini isteyip istemeyeceğini merak etti. Beyaz Saray Danışmanı Ehrlichman bu konuda Byrne'i yokladı. Ama Ellsberg'in psikiyatristinin evine girildiği ortaya çıkınca ve bir de işin bu yanı olunca, mahkeme Ellsberg davasını görmeyi reddetti. Bu iş böylece yenilgiyle sonuçlandı.

Watergate casusları

Watergate'den gizli evrak çalmak ve dinleme cihazı yerleştirmek isterken yakalananlara ve onları mahkemede savunan avukatlara türlü yollardan 420 bin dolar para gönderilmişti. Para Cumhuriyetçi Parti'nin seçim kampanyası bütçesinden çıkmıştı. Çeşitli gizli el değiştirmelerle parayı gönderenlerin Başkan Nixon'un kişisel avukatı **Herbert Kalmbach** ve CRP'den **Fred La Rue** olduğu sonradan anlaşılacaktı. Beyaz Saray Hukuk Müşaviri **John Dean**, bu konudaki emirleri vermeden önce bizzat Başkan Nixon ile görüşüp ondan onay almıştı. Dahası Watergate casuslarına, eğer susup güçlük çıkarmazlarsa, Başkanın kendilerini bir yıl sonra affedebileceği haberini uçurmuştu.

Kale düşüyor

John Dean hakkında çok fazla kanıt vardı. 30 Nisan 1973'te Başkan Nixon onu görevinden aldı. Topun ağzındaki Dean, bir hafta aralıksız sorguya çekildi ve nihayet kendisini feda edenlerin ipliğini pazara çıkardı. Dean, Nixon'un 1972 eylülünden beri bu skandalın örtbas edilmesi çalışmalarından tümüyle haberdar olduğunu açıkladı.

Dean'ın açıklamaları arasında, işadamlarına bazı **"kolaylıklarını"** vaat edilerek onlardan bağış toplandığı da vardı. Aynı dönemde Cumhuriyetçi Parti yöneticilerinin 655 bin dolarlık **"bağış"**ı iade etmiş olması kamuoyunu yatıştırmadı.

Dahası bir de Başkan'ın adamlarının Vergi Teftiş Kurulu'nu âlet ederek, siyasi rakiplerinin aleyhinde vergi kararları çıkardıkları ve rakiplerini böylece zayıf düşürdükleri iddiası vardı.

Ancak Dean'ın suçlamaları Nixon'u mahkûm edecek şeyler değildi. Nixon'un tüm konuşmalar sırasında neden her sözünü **"Şaka, şaka"** diye bitirdiğini o bilemezdi.

Dean'dan sonra Beyaz Saray eski görevlisi Alexander Butterfield çözüldü ve ifadesi kamuoyunda bomba etkisi yarattı: Butterfield görevdeyken, Beyaz Saray'daki tüm bürolara ve telefonlara mikrofon yerleştirilmişti. Tüm konuşmalar teyp bandlarında yer alıyordu. Bundan sonra Başkan Nixon ile Kongre arasındaki ünlü **"band çekişmesi"** başlayacaktı. Beyaz Saray bunu doğrulayarak, mikrofonların 1971'de yerleştirildiğini, amacın **"Başkan'ın konuşmalarının gelecekteki tarihçilere doğru biçimde aktarılabilmesi"** olduğunu açıkladı. Tabii tarihçilerden önce Nixon, kendi adamlarının her hareketini izlemiş oluyordu.

Artık ABD halkının yüzde 55'i Nixon'un istifasını istiyordu. Her ayki yeni anketler bu oranın büyüdüğünü gösteriyordu.

Başkanın adamları sapır sapır dökülerek yargıcın karşısına çıktı. Nixon ise, 9 Ağustos 1974'e kadar direndi.

cemal nadir'den

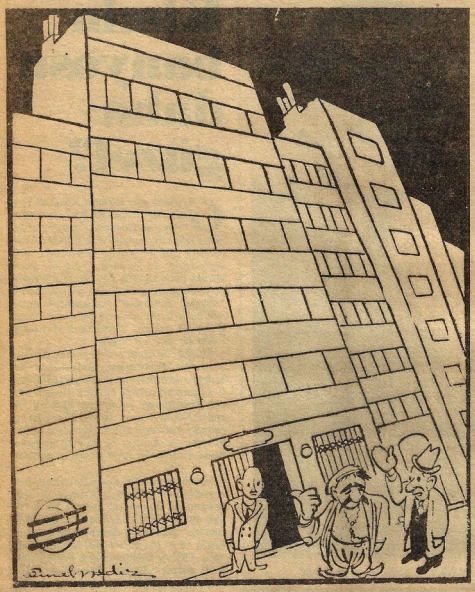

— Affedersiniz, bu apartmanda boş daire var mı?..

— Bu apartmanın sahibiyim, kapıcıya sor!..

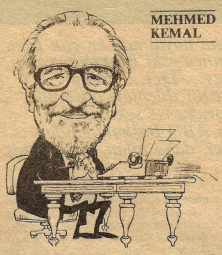

MEHMED KEMAL

Mazi kalbimde yara

Son araştırmalardan anlıyoruz ki, Fethi Okyar'a 1930 yılında kurdurulan Serbest Fırka, Halk Partisi'nin sürgit iktidarda kalması, kurulan fırkanın da muhalefet rolünü benimsemesi varsayımı üstüne oturtulmuştur. Halk Partisi sürgit iktidarda olacak, onun karşısında göstermelik parti oyları alarak ilerde iktidar partisi olmaya dönüşebilir.

Öyleyse ne yapmalı? Bir an önce bu partiden kurtulmak için bu partiyi kapatmalı... Gerçi Fethi Okyar'ın partisi seçimlerde önemli bir sonuç alamadı ama, görülüyordu ki geleceği umutlu ve parlak. Verilen direktife uyularak Fethi Okyar ve birkaç arkadaşı partiyi hemen kapattılar.

Partinin tüzüğüne göre, birkaç kurucunun bir araya gelerek partiyi kapatma yetkisi yoktu. Ama parti nasıl kuruldu, nereden kaynaklanarak ortaya çıktı ise, gene oradan verilen bir buyrukla kapatılmıştı... Böyle kapatılmaya verilen yanıtta deniyor ki, "Yahya Kemal bir şiirinde, *'Belki hâlâ o besteler çalınır / Gemiler geçmiyen bir ummanda'*, der. Parti de birkaç kişinin dileğiyle kapatılamayacağına göre, belki bir yerlerde hâlâ duruyordur."

Bugün de 12 Eylül denemesinden sonra yeni bir anayasa ile partili siyasal yaşamı sürdürmekteyiz. Ancak bu çok partili siyasal yaşam, 12 Eylül Harekâtı'nın ışığı ve göstergesi doğrultusunda olacaktır. Nitekim vetolu partilerin kurulması, vetolu seçimlerin yapılması bu ilkelere dayanır. Bugün Necdet Calp'a göre, ülkenin üçte ikisinden çoğunda sıkıyönetim varken, istenen demokrasiye ulaşılmış denilemez.

Demokrasiye geçiş

Demokrasiye bu koşullar altında yavaş yavaş geçilecektir. Turgut Özal'a göre ise, her yeni isteminde ülkenin birçok yerinden sıkıyönetim kaldırıldığına göre, yavaş yavaş demokrasiye geçilmektedir. Elbette demokrasiye geçişte başlıca denge sıkıyönetimler değildir. Görünen ve görünmeyen güçlerin ağırlığı da demokrasiye geçişi etkiler. Önemli olan kendini iktidar sayan gücün demokrasiye geçişi ne kadar ve ne derece benimsediğidir?

İyedi davranmıyor da, *"Efendim işte, görüyorsunuz, ağır ağır demokrasiye geçiyoruz. Acele işe şeytan karışır"* diyorsa, demokrasi de demokrasiye geçiş de gecikir. Duruma gecikiyor diye bakanların hakkı yok sayılmaz.

Yeniden Serbest Fırka'ya dönelim, kapatılırken Atatürk'e durumu soruluyor. Verdiği yanıt şöyledir: *"Halk Partisi'nin başındayım. Halk Partisi Rumeli ve Anadolu Müdafaayı Hukuk Cemiyeti'nin yavrusudur."*

Demokrasi, iktidar partisi karşısında düşündüğünü açıkça söyleyebilme özgürlüğüdür. Bir başka deyişle bir ortamda muhalefet yapabilme, iktidara karşı düşüncelerini özgürce söylemektir. Bu söylenemiyorsa önce muhalefet yoktur, ardından da demokrasi işlemiyordur. Bunlar demokrasilerde en basit, tartışması bile yapılmayan açık seçik kurallardır.

Belki Fethi Okyar, işin başında bunları anlatamamıştır, belki de anlatmak istediklerini anlamak istememişlerdir.

Elli yıl sonra yeniden böyle konulara dönüyorsak, Meclisten çıkan iktidar partisiyle, Meclise girmiş olan muhalefet partilerinin durumuna bakıyoruz. Hâlâ Mecliste muhalefet partisinin genel başkanı demokrasiden kuşkuludur.

Bize gelince, hâlâ Serbest Fırka'nın durumunu konu edindiğimize, ondan sonuçlar çıkarmaya çalıştığımıza göre, bu kadarını söyleyebiliyoruz.

arşiv konuşuyor

Parti kurma turşu kurma

Dünyanın geçirdiği 1930'ların ekonomik bunalımı ülkemize de sıçrayacaktı. Fethi Okyar'ın Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurması bu döneme raslar. Fethi Okyar da, kurduğu partinin uzun ömürlü olmayacağını biliyordu. Ne yapsın ki emir büyük yerden gelmiş, kendisi de bu emre uymak zorunda kalmıştı. Serbest Fırka danışıklı dövüştü, sonunda da kapatıldı. Partilerin uzun ömürlü olabilmesi için başında halka dayanması, halkın desteğine kavuşması gerekir. Yoksa emirlerle kurulan partilerin ömrü uzun olmaz. Resimde Fethi Okyar, sonradan CHP'den bakan olacak olan, İzmir eski Belediye Başkanı Behçet Uz'la görülüyor.

ANKET DEFTERİ

Şeref Bakşık

100 yılı aşkın hapis cezası bulunan bir eski yazıişleri müdürü

Şeref Bakşık 1927 yılında İzmir'de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İzmir'de bitirdikten sonra, İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'ndan mezun oldu. İktisatçı ve gazeteci olarak çalıştı. Gazetecilik yıllarında Demokrat İzmir gazetesinin yazıişleri müdürlüğünü de yürüttü. Basın yaşamımızda 100 yılı aşkın hapis cezasına çarptırılan yazı işleri müdürleri arasında da seçkin bir yeri olan Bakşık, daha sonra "Kurucu Meclis" üyeliği yaptı.

1961-1977 yılları arasında İzmir milletvekilliği ve senatörlüğü yapan Şeref Bakşık, 1971 yılında kapatılan CHP'nin genel sekreterlik görevini yürüttü.

Halen SODEP İzmir İl Başkanı olan Şeref Bakşık, SODEP Kurultayı'ndaki renkli konuşması ile **"yenilere"** taş çıkartırken politik enerji ve heyecanının bitmediğini kanıtladı. Bakşık, 6-8 temmuz 1984'te kurultay başkanlığı yapmıştı.

Bir ara Merkez Bankası İdare Meclisi üyeliğinde de bulunan Şeref Bakşık yakınlarınca, **"heyecanlı, duygusal ve sevilen"** olarak tanımlanıyor.

1957 yılında evlenen Şeref Bakşık evli ve İnanç ile Gözde'nin babası.

Sizce en büyük mutsuzluk nedir? *Nükleer savaş.*
Nerede yaşamak isterdiniz? *Denizle kucaklaşmış ormanlık bir bölgede.*
Sizce yeryüzünde gerçek mutluluk nedir? *Tüm insanların, hayvanların ve bitkilerin mutlu olabildikleri bir dünya.*
Hangi hataları bağışlarsınız? *Her hata bağışlanabilir.*
Edebiyatta en sevdiğiniz kadın kahraman? *Ayıramıyorum.*
En sevdiğiniz tarihi kişilikler? *Dünya barışı için çaba gösterenler.*
En sevdiğiniz yaşayan kadın kahramanlar? *Eşim. Çünkü, bana katlanıyor.*
En sevdiğiniz besteci? *Beethoven.*
Bir erkekte en çok hangi özelliklere değer verirsiniz? *Özveri, güven, içtenlik.*
Bir kadında? *Özveri, güven, içtenlik ve kadınca özellikler.*
En sevdiğiniz uğraş? *Kitap okumak.*
Kimin ya da kimlerin yerinde olmak isterdiniz? *Kendi yerimde olmak isterim. Ama kusurlarımı düzeltmiş olarak.*
Başlıca karakter özelliğiniz? *Beni yakından tanıyanlara sormalı.*
Dostlarınızda en çok değer verdiğiniz özellik? *Güven.*
En büyük yanılgınız? *Pek çok, hangisini söyleyeyim?*
Mutluluk rüyanız? *Acısız bir dünya.*
Sizin için en büyük felaket ne olabilirdi? *Giderilmesi olanaksız vicdan sızısı.*
Ne olmak isterdiniz? *Bilim ve sanat adamı.*
En sevdiğiniz renk? *Mavi.*
En sevdiğiniz çiçek? *Yasemin.*
En sevdiğiniz kuş? *Uğursuzluk iftirasına uğradığı için baykuş.*
En sevdiğiniz yazar? *Pek çok. Her birinin ayrı güzelliği var.*
En sevdiğiniz şair? *Pek çok. Herbirinde özel anlatım ustalığı var.*
Yaşayan erkek kahramanınız? *Ölmesinden önce karar vermek erken olur.*
Tarihte en çok takdir ettiğiniz kadın kahraman? *Tarihte değil, yaşamımda annem.*
En sevdiğiniz isimler? *Oğlumun adı İnanç, kızımın adı Gözde.*
En nefret ettiğiniz şey? *Nefret.*
Tarihte en nefret ettiğiniz kişiler? *Nefret edemiyorum, anlamaya çalışıyorum.*
Hayran olduğunuz askeri başarılar? *Asker olmadığım için bilemiyorum.*
Hayranlık duyduğunuz reformlar? *Korunmasız insanların ve hayvanların acılarına eğilen reformlar.*
Hangi doğal yeteneğe sahip olmak isterdiniz? *Müzik yeteneğine.*
Nasıl ölmeyi isterdiniz? *Kusursuz. Bu da imkânsız.*
Şu andaki ruh haliniz? *Sükûnetten yeni ayrılmış olan insanların ruh hali.*
Yaşam ilkeniz? *Yitirdiklerime yanmamak, elde edemediklerime üzülmemek.*

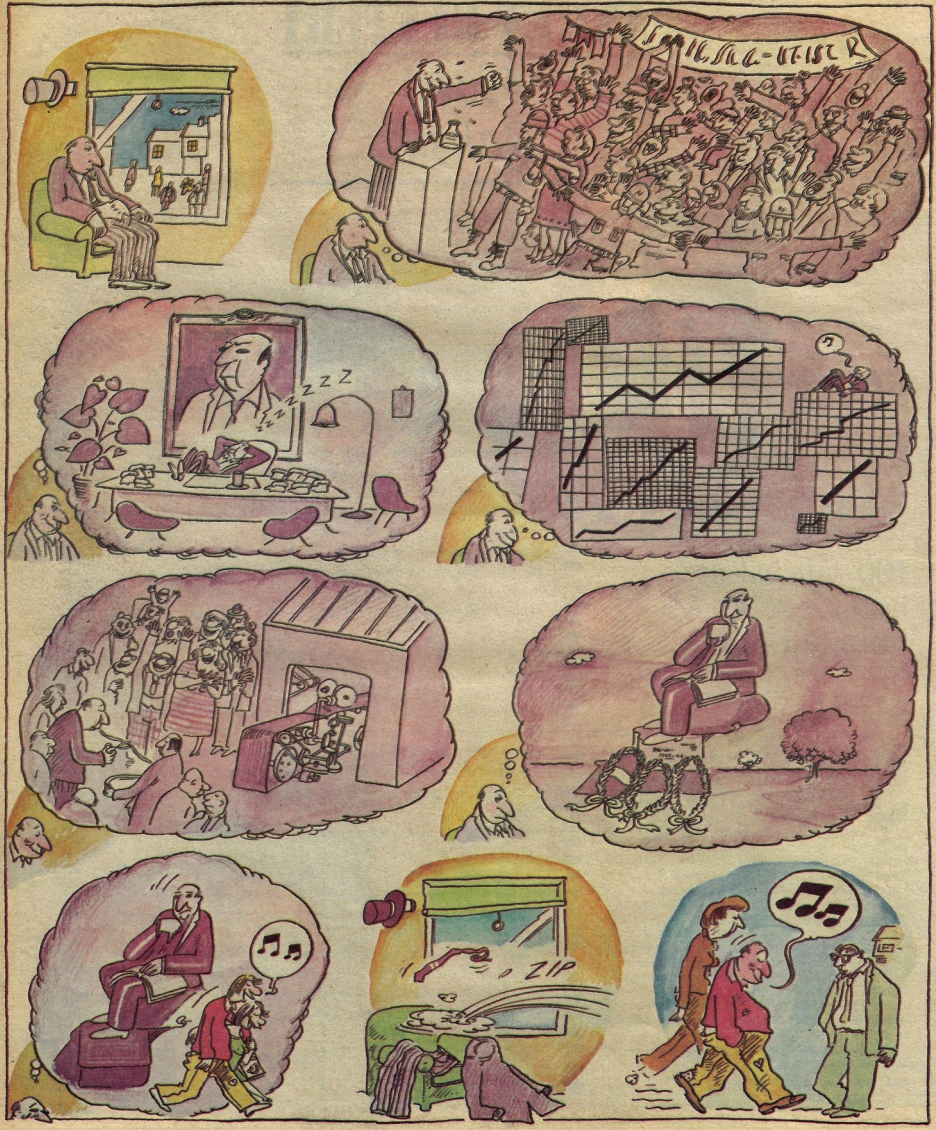
Neden olmasın?...
Behicak
ZZZ
ZIP